

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

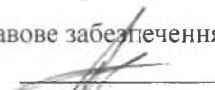
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО ТА ПОДАТКОВОГО ПРАВА

ВИПУСКНА РОБОТА

**на тему: Особливості діяльності податкових органів під час воєнного стану
в Україні**

Виконавча вищої освіти II рівня, II курсу, ПМФ-23-1 групи,
спеціальності 081 «Право»

Навчальна програма «Правове забезпечення фінансової безпеки держави»

(підпис)

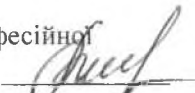
Столяров Юрій Олександрович
(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник

(підпис)

Аністратенко Юлія Ігорівна, д.ю.н., професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

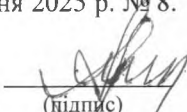
Керівник освітньо-професійної
програми

(підпис)

Білоус Віктор Тарасович, д.ю.н., професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту за рішенням кафедри фінансового та податкового права
протокол від «09» січня 2025 р. № 8.

Відвідувач кафедри

(підпис)

Глух Марина Василівна, к.ю.н., професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Ірпінь- 2025

Реєстрація № 10 27.01.2025 [signature]
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту [signature]
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту вигібно 14.02.2025 [signature]
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: [signature] М.В. Кармаліта
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії: [signature] М.В. Глух
(підпис) (ініціали, прізвище)

[signature] В.Т. Білоус
(підпис) (ініціали, прізвище)

[signature] А.В. Гарбінська
(підпис) (ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	10		1. Митко
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		2. Руд
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	25		3. Руд
5. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10			4. Р
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	50		5. Р
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	90		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підписи)
90	A	Відмінно	11.01.28	1. Митко 2. Руд 3. Руд 4. Р 5. Р

АНОТАЦІЯ

Особливості діяльності податкових органів під час воєнного стану

Метою роботи є аналіз особливостей діяльності податкових органів України під час воєнного стану, визначення їх ефективності, ключових проблем та викликів, а також розробка рекомендацій щодо вдосконалення їх роботи в умовах надзвичайних ситуацій.

Завданнями роботи є : дослідження теоретичних підходів до функціонування податкових органів у кризових ситуаціях та уточнити їх роль і завдання під час воєнного стану.; розробка методологічної основи дослідження діяльності податкових органів під час воєнного стану, зокрема визначити основні підходи, методи та інструменти аналізу.; проведення огляду і систематизація нормативно-правових змін, що регулюють діяльність податкових органів в Україні у період воєнного стану.; аналіз статистичних даних щодо роботи податкових органів у період воєнного стану для оцінки їх ефективності.; виявлення основних проблем та викликів, з якими стикаються податкові органи України в умовах воєнного стану, та дослідити їх причини.; розробка рекомендацій щодо вдосконалення роботи податкових органів України в умовах воєнного стану з урахуванням виявлених проблем і викликів.

Об'єктом дослідження є система організації та функціонування податкових органів України під час воєнного стану, зокрема їх нормативно-правове регулювання та механізми адміністрування податків у кризових умовах.

Предметом дослідження є особливості діяльності податкових органів України в умовах воєнного стану, включаючи оцінку нормативно-правових змін, аналіз ефективності виконання функцій та механізми забезпечення податкової дисципліни.

База дослідження. Податковий кодекс України., Положення про Державну податкову службу України. *Державна податкова служба України.*

За результатами дослідження визначено, що діяльність податкових органів у період воєнного стану регулюється новими нормативними актами, спрямованими на адаптацію до кризових умов. Постанова КМУ № 832 від 18

липня 2024 року акцентує увагу на оптимізації кадрового складу податкових органів та перерозподілі ресурсів. Законодавчі зміни, такі як Закон про адміністрування окремих податків, запроваджують механізми пільгового оподаткування для підтримки економіки. Постанова КМУ № 1185 від 22 жовтня 2024 року розширює доступ податкових органів до банківської інформації, посилюючи контроль за фінансовими потоками. Наказ Міністерства фінансів № 52 від 8 лютого 2024 року вводить нові правила інформаційної взаємодії між фінансовими установами. Такі нормативні зміни створюють умови для підвищення інституційної спроможності податкової системи. Ці заходи забезпечують баланс між інтересами держави та бізнесу, сприяючи фінансовій стабільності.

Кваліфікаційна робота містить 55 сторінок та список використаних джерел, що включає в себе 52 найменування.

Ключові слова: воєнний стан, податкові органи, правове регулювання, мінімізація податкових ризиків.

Рік виконання випускної роботи – 2024.

Рік захисту роботи – 2025.

ANNOTATION

Peculiarities of tax authorities' activities during martial law

The purpose of the study is to analyze the peculiarities of the activities of the tax authorities of Ukraine during martial law, to determine their efficiency, key problems and challenges, and to develop recommendations for improving their work in emergency situations.

The objectives of the work are: to study theoretical approaches to the functioning of tax authorities in crisis situations and to clarify their role and tasks during martial law; to develop a methodological framework for studying the activities of tax authorities during martial law, in particular, to determine the main approaches, methods and tools of analysis; to review and systematize the regulatory changes governing the activities of tax authorities in Ukraine during martial law; to analyze statistical data on the work of tax authorities during martial law.

The object of the study is the system of organization and functioning of the tax authorities of Ukraine during martial law, in particular, their regulatory and legal regulation and mechanisms of tax administration in crisis conditions.

The subject of the study is the peculiarities of the activities of the tax authorities of Ukraine under martial law, including the assessment of regulatory changes, analysis of the efficiency of functions and mechanisms for ensuring tax discipline.

The basis of the study. Tax Code of Ukraine, Regulations on the State Tax Service of Ukraine. State Tax Service of Ukraine.

The study found that the activities of tax authorities during martial law are regulated by new regulations aimed at adapting to crisis conditions. CMU Resolution No. 832 of July 18, 2024 focuses on optimizing the staffing of tax authorities and redistributing resources. Legislative changes, such as the Law on the Administration of Certain Taxes, introduce preferential taxation mechanisms to support the economy. The CMU Resolution No. 1185 of October 22, 2024 expands the access of tax authorities to banking information, strengthening control over financial flows. The Order of the Ministry of Finance No. 52 dated February 8, 2024

introduces new rules for information interaction between financial institutions. Such regulatory changes create conditions for increasing the institutional capacity of the tax system. These measures strike a balance between the interests of the state and business, contributing to financial stability.

The qualification work consists of 55 pages and a list of references that includes 52 titles.

Keywords: martial law, tax authorities, legal regulation, minimization of tax risks.

The year of completion of the thesis: 2024.

Year of thesis defense: 2025.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	12
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	15
1.1. Теоретичні підходи до функціонування податкових органів у кризових ситуаціях	15
1.2. Методи дослідження особливостей податкової діяльності під час воєнного стану	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРАКТИЧНИХ АСПЕКТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	34
2.1 Діяльність податкових органів України під час воєнного стану: огляд нормативних змін	34
2.2 Оцінка ефективності діяльності податкових органів у період воєнного стану: статистичні дані та тенденції	45
2.3 Основні проблеми та виклики в роботі податкових органів під час воєнного стану	55
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	62
ВИСНОВКИ	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	70
ДОДАТКИ.....	78

ВСТУП

Актуальність теми. Воєнний стан, запроваджений в Україні у зв'язку з широкомасштабною війною, вимагає адаптації діяльності державних інституцій, зокрема податкових органів, до умов кризового управління. В умовах скорочення економічної активності, руйнування інфраструктури та масового переміщення населення, ефективна робота податкової системи стає критично важливою для забезпечення фінансової стабільності держави. Податкові органи, виконуючи ключову функцію наповнення бюджету, зіткнулися з необхідністю одночасно забезпечувати виконання своїх основних завдань і підтримувати бізнес у надскладних умовах. Аналіз нормативних змін та механізмів підтримки платників податків у цей період дозволяє виявити слабкі місця податкової політики, що можуть перешкоджати економічному відновленню.

На тлі глобальних викликів воєнного часу важливо оцінити ефективність діяльності податкових органів через призму збереження державних доходів та створення сприятливих умов для платників податків. Наразі податкові органи України впроваджують нові підходи до адміністрування, зокрема, цифровізацію процесів, пільгове оподаткування та мораторій на перевірки, однак залишається потреба в оптимізації цих заходів.

Стан і ступінь розробки в спеціальній літературі. Питанням діяльності податкових органів під час воєнного стану займалися такі вітчизняні науковці, як Гаврилюк Р. О., Дутчак А. І., Дутчак О. І., Горин В. П., Була П. В., Чорноус В. С., Греца В. Я., Костенко Ю. О., Шувалова Т. О., Мізіна І. В., Павлютін Ю. М., Сарана Л. А., Товстуха Д. О., Фоміна Т. В., Пугаченко О. Б., Коломоєць О. Д., Шопіна І. М. Серед зарубіжних дослідників цю тему розглядали D'Souza A., Mampilly Z., Frizell J., Hall G., Sargent T., V. van den Boogaard та інші.

Українські науковці акцентують увагу на нормативно-правових аспектах діяльності податкових органів під час воєнного стану, зокрема на адаптації

податкової політики до умов кризових ситуацій, захисті прав платників податків та управлінні податковими ризиками. Зарубіжні дослідники більше зосереджуються на загальносвітових підходах до оподаткування під час конфліктів, ролі податкової політики у забезпеченні фінансової стійкості та розвитку держави, а також впливі воєн на прогресивність податкових систем. Їхні роботи містять комплексні аналітичні дослідження, які часто базуються на міждисциплінарному підході.

Метою дослідження є аналіз особливостей діяльності податкових органів України під час воєнного стану, визначення їх ефективності, ключових проблем та викликів, а також розробка рекомендацій щодо вдосконалення їх роботи в умовах надзвичайних ситуацій.

Для досягнення мети були поставлені наступні завдання:

1. Дослідити теоретичні підходи до функціонування податкових органів у кризових ситуаціях та уточнити їх роль і завдання під час воєнного стану.
2. Розробити методологічну основу дослідження діяльності податкових органів під час воєнного стану, зокрема визначити основні підходи, методи та інструменти аналізу.
3. Провести огляд і систематизацію нормативно-правових змін, що регулюють діяльність податкових органів в Україні у період воєнного стану.
4. Проаналізувати статистичні дані щодо роботи податкових органів у період воєнного стану для оцінки їх ефективності.
5. Виявити основні проблеми та виклики, з якими стикаються податкові органи України в умовах воєнного стану, та дослідити їх причини.
6. Розробити рекомендації щодо вдосконалення роботи податкових органів України в умовах воєнного стану з урахуванням виявлених проблем і викликів.

Об'єктом дослідження є система організації та функціонування податкових органів України під час воєнного стану, зокрема їх нормативно-правове регулювання та механізми адміністрування податків у кризових умовах.

Предметом дослідження виступають особливості діяльності податкових органів України в умовах воєнного стану, включаючи оцінку нормативно-правових змін, аналіз ефективності виконання функцій та механізми забезпечення податкової дисципліни.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використовувалися такі методи: аналіз та синтез застосовувалися для вивчення теоретичних положень податкового права та оцінки нормативно-правових змін в умовах воєнного стану. Порівняльний метод використовувався для аналізу змін у функціонуванні податкових органів у мирний та воєнний час. Метод системного підходу забезпечив розуміння діяльності податкових органів як цілісної системи, яка взаємодіє з економічними та соціальними процесами. Статистичний метод використовувався для збору, аналізу та інтерпретації даних про ефективність діяльності податкових органів.

Базою дослідження є податкові органи України, їх офіційна звітність, аналітичні дані та статистика Державної податкової служби.

Науково-практична значимість одержаних результатів. Результати дослідження можуть бути використані для:

- Розробки рекомендацій з удосконалення діяльності податкових органів під час кризових ситуацій.
- Внесення змін до нормативно-правових актів для підвищення ефективності адміністрування податків.
- Створення практичних інструментів для мінімізації податкових ризиків у кризових умовах.
- Використання у навчальних програмах для підготовки фахівців у сфері податкового права.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

1.1. Теоретичні підходи до функціонування податкових органів у кризових ситуаціях

Податкові органи є невід'ємною частиною державного апарату, покликаного забезпечувати стабільне функціонування системи оподаткування. Вони виконують важливу роль у формуванні бюджету держави та контролюють дотримання податкового законодавства. Ефективність діяльності цих органів безпосередньо впливає на економічну безпеку країни та фінансову стабільність. У кризових ситуаціях значення податкових органів особливо зростає, адже від їхньої здатності адаптуватися до змін залежить стабільність державних фінансів. Перед тим як розглянути теоретичні підходи до функціонування податкових органів у кризових ситуаціях, необхідно визначити, що саме охоплює поняття "податкові органи" див. табл. 1.1.

Таблиця 1.1.

Визначення поняття "податкові органи" у законодавстві та літературі

ПІБ	Трактування поняття
1	2
Ndoricimpa A.	Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, його територіальні органи.
Омельчук В., Кармаліта М.	Органи, що забезпечують дотримання законодавства з питань оподаткування, сплати єдиного внеску та іншого законодавства, контроль за виконанням якого покладено на них.
Податковий кодекс України	Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, його територіальні органи; здійснює контроль за дотриманням податкового законодавства.
LexisNexis	Будь-який фіскальний або податковий орган (де б він не знаходився), що має повноваження стягувати, накладати або забезпечувати виконання податкових зобов'язань.
Магопек О., Гай О.	Органи, відповідальні за розробку та впровадження податкової політики, стягнення податків і забезпечення дотримання податкового законодавства.

Продовження табл. 1.1

1	2
Aslett J.	Інституції, що реалізують державну податкову політику, забезпечують надходження податків та зборів і здійснюють контроль за їх сплатою.
Appiah T., Domeher D., Agana J.	Органи, уповноважені визначати, адмініструвати та контролювати виконання податкових зобов'язань як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Джерело: [46; 10; 13; 49; 45; 36; 35]

Аналізуючи табл. 1.1, можна виділити кілька ключових аспектів щодо трактування поняття "податкові органи" в законодавстві та літературі. По-перше, визначення Ndoricimpa A. Та Податкового кодексу України акцентують на ролі податкових органів як центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику. Водночас, обидва джерела згадують територіальні органи як частину цієї структури, що свідчить про важливість децентралізації у виконанні податкових функцій. По-друге, визначення, запропоноване Омельчуком В. і Кармалітою М., доповнює законодавчий підхід, звертаючи увагу на контроль за сплатою єдиного внеску та іншого законодавства, покладеного на податкові органи. По-третє, LexisNexis додає глобальний контекст, трактуючи податкові органи як установи, що діють у будь-якій юрисдикції та мають повноваження забезпечувати виконання податкових зобов'язань. Наукові трактування, зокрема Магопеца О. і Гая О., а також Aslett J., розширюють функції податкових органів, підкреслюючи їхню відповідальність за розробку і впровадження податкової політики. Визначення Appiah T., Domeher D., Agana J. звертає увагу на міжнародний вимір діяльності податкових органів, що є особливо важливим у контексті глобалізації. Таким чином, законодавство надає базове функціональне визначення, тоді як науковці пропонують ширший підхід, який включає стратегічні, адміністративні та міжнародні аспекти.

На нашу думку, до визначення поняття "податкові органи" доцільно додати акцент на їхню адаптивність до кризових ситуацій, враховуючи необхідність швидкого реагування на зміни в економіці. Крім того, важливо

підкреслити роль цифровізації у функціонуванні податкових органів, що дозволяє підвищити ефективність виконання їхніх завдань. Також слід врахувати їхню співпрацю з іншими органами державної влади та міжнародними інституціями для забезпечення гармонійної податкової політики.

Функціонування податкових органів у кризових ситуаціях є ключовим елементом забезпечення фінансової стабільності держави та підтримки економіки. Різні наукові підходи аналізують, як податкові органи адаптуються до умов кризи, забезпечуючи ефективне адміністрування податків та контроль за їхнім стягненням.

Горин В. П., Була П. В., Чорноус В. С. досліджують податкову політику України під час воєнного стану, акцентуючи увагу на адаптації податкових органів до воєнних реалій. Вони зазначають, що впровадження ліберального податкового режиму сприяло збереженню економічної активності, однак деякі податкові новації призвели до бюджетних втрат через недостатнє обґрунтування. Автори підкреслюють необхідність реформування фіскального адміністрування та посилення довіри між податковими органами і платниками податків. Вони також виділяють проблеми накопичення бюджетних труднощів та необхідність повернення до довоєнної структури оподаткування. Дослідження підкреслює важливість подальшого вдосконалення податкової політики для забезпечення стабільності бюджету в умовах кризи. Таким чином, робота авторів демонструє критичну роль податкових органів у підтримці економічної стабільності під час воєнних дій [4].

Піхоцька М. Р. аналізує структуру фінансового контролю під час воєнного стану в Україні, зокрема роль податкових органів у цій системі. Вона зазначає, що відсутність чіткого розподілу повноважень між різними податковими органами ускладнює ефективність фінансового контролю. Піхоцька М. Р. підкреслює необхідність удосконалення законодавчої бази та розробки дієвих процедур координації діяльності податкових органів для підвищення їхньої ефективності в кризових умовах. Вона також акцентує увагу на важливості

мобілізації додаткових фінансових ресурсів через податкові реформи та залучення зовнішнього фінансування. Дослідження показує, що ефективність податкових органів значною мірою залежить від їхньої здатності адаптуватися до швидкозмінних умов. Таким чином, робота Піхоцької М. Р. підкреслює критичну роль податкових органів у забезпеченні фінансової стабільності держави під час воєнних конфліктів [12].

Orgeira Pillai N., van den Boogaard V., Prichard W. вивчають вплив пандемії Covid-19 на ставлення платників податків у Сьєрра-Леоне, аналізуючи реакцію податкових органів на кризу. Вони виявили, що податкові органи змогли збільшити підтримку податків серед населення, незважаючи на економічні труднощі. Однак дослідники також помітили, що платники податків стали більш умовними у своєму ставленні, очікуючи від податкових органів надання відповідних послуг у відповідь на сплачені податки. Це підкреслює важливість прозорості та ефективності роботи податкових органів для збереження довіри громадян під час кризи. Автори також зазначають, що підтримка прогресивного оподаткування зросла під час пандемії, що свідчить про зміни у сприйнятті податкової системи. Таким чином, дослідження показує, що податкові органи мають вирішальне значення для підтримки громадської довіри та ефективності податкової системи в умовах кризи [47].

Julian A. у своєму дослідженні аналізує, як економічна криза, пов'язана з пандемією Covid-19, вплинула на податкову дисципліну австрійських платників податків. Він встановив, що податкові органи зазнали зниження рівня податкової дисципліни в умовах негативного економічного впливу, проте позитивне ставлення платників до податків могло компенсувати цей ефект. Julian A. підкреслює важливість підвищення довіри до уряду та покращення ставлення до податків як засобу підтримки стабільності податкової системи під час криз. Він також зазначає, що податкові органи повинні зосередитися на підвищенні прозорості та ефективності своєї роботи, щоб зберегти високий рівень податкової дисципліни навіть у складні економічні часи. Дослідження демонструє, що податкові органи відіграють ключову роль у підтримці

фінансової стабільності держави шляхом забезпечення своєчасного стягнення податків. Таким чином, робота Julian A. підкреслює необхідність адаптації податкових органів до умов економічної кризи для збереження ефективності податкової системи [51].

Khozen I., Setyowati M. S. досліджують фактори, що впливають на готовність платників податків в Індонезії сплачувати податки під час пандемії Covid-19, акцентуючи увагу на ролі податкових органів у цьому процесі. Вони виявили, що складність податкової системи, рівень інформаційного забезпечення та довіра до уряду суттєво впливають на податкову поведінку громадян. Автори підкреслюють необхідність спрощення податкових процедур та підвищення прозорості діяльності податкових органів для зміцнення податкової дисципліни у кризових ситуаціях. Вони також зазначають, що податкові органи повинні активніше комунікувати з громадянами, забезпечуючи їх своєчасною та точною інформацією про податкові зміни та вимоги. Дослідження показує, що ефективність податкових органів у кризових умовах безпосередньо впливає на рівень податкових надходжень та економічну стабільність. Таким чином, робота Khozen I., Setyowati M. S. підкреслює важливість адаптації податкових органів до потреб платників податків під час кризових ситуацій [42].

Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) аналізує цифрову стійкість податкових адміністрацій під час пандемії Covid-19, підкреслюючи роль податкових органів у забезпеченні безперебійної роботи податкової системи. Організація зазначає, що цифровізація процесів оподаткування дозволила податковим органам ефективно реагувати на кризу, забезпечуючи дистанційний доступ до податкових послуг та зменшуючи залежність від фізичних контактів. OECD також відзначає, що податкові органи, які вже впровадили цифрові інструменти до початку пандемії, змогли швидше адаптуватися до нових умов та підтримувати високий рівень податкових надходжень. Організація підкреслює важливість подальшого розвитку цифрових технологій у податкових органах для підвищення їхньої

гнучкості та стійкості у майбутніх кризах. Дослідження OECD демонструє, що інвестиції у цифровізацію є критично важливими для забезпечення ефективного функціонування податкових органів у нестабільних умовах. Таким чином, робота OECD підкреслює необхідність постійного вдосконалення цифрових можливостей податкових органів для забезпечення їхньої ефективності під час кризових ситуацій [48].

Костишин Н., Яковець Т. аналізують зміни в податковій системі України під час воєнного стану, акцентуючи на адаптації податкових органів до нових економічних умов. Вони описують заходи щодо спрощення податкових процедур та зниження податкового навантаження на підприємства, що сприяє підтримці економічної стабільності. Автори також звертають увагу на необхідність подальшого вдосконалення податкової політики для забезпечення довгострокової економічної стійкості. Костишин Н., Яковець Т. підкреслюють важливість швидкої реакції податкових органів на зміни в економічній ситуації, щоб мінімізувати негативні наслідки кризових подій. Вони також аналізують вплив податкових реформ на формування дохідної частини бюджету та пропонують шляхи оптимізації податкової бази [43].

Ndoricimpa A. досліджує взаємозв'язок між податковими реформами та громадянськими конфліктами в Бурунді, акцентуючи увагу на ролі податкових органів у цих процесах. Він виявив, що податкові реформи не мали значного впливу на загальні податкові надходження, однак податки на товари та послуги негативно вплинули на податкову базу під час конфліктів. Ndoricimpa A. підкреслює, що податкові органи повинні фокусуватися на розширенні податкової бази та покращенні ефективності податкових реформ для підвищення податкових надходжень у кризових умовах. Він також зазначає, що корупція може негативно впливати на ефективність податкових реформ, що потребує подальших досліджень. Дослідження показує, що податкові органи відіграють важливу роль у підтримці фінансової стабільності держави навіть під час громадянських конфліктів. Таким чином, робота Ndoricimpa A.

підкреслює необхідність адаптації податкових органів до умов конфліктів для забезпечення ефективності податкової системи [46].

D'Souza A., Mampilly Z. розглядають роль неурядових акторів у введенні нових форм оподаткування під час конфліктів, акцентуючи увагу на взаємодії з податковими органами. Вони стверджують, що традиційні підходи до податкової політики не враховують динаміку податків у конфліктних середовищах, що обмежує ефективність податкових реформ. Автори пропонують більш гнучкий підхід до податкової політики, який враховує дії неурядових акторів для покращення взаємодії з громадянами та зміцнення податкової системи в умовах кризи. Вони також підкреслюють важливість прозорості роботи податкових органів та їхньої здатності адаптуватися до нових форм оподаткування, введених неурядовими структурами. Дослідження показує, що податкові органи повинні бути готові до впровадження нових технологій та методів адміністрування податків для забезпечення своєї ефективності під час конфліктів. Таким чином, робота D'Souza A., Mampilly Z. демонструє необхідність інтеграції податкових органів у ширший контекст соціально-політичних змін для підвищення їхньої ефективності в кризових умовах [38].

Галабурда А., Шевченко С. аналізують податкову політику України як основний напрям фінансової політики держави, особливо у період воєнного стану. Вони описують заходи щодо адаптації податкової системи до умов війни, включаючи зміни в законодавстві та спрощення податкових процедур, що сприяють ефективній роботі податкових органів. Автори підкреслюють важливість підтримки економічної активності через податкові стимули, що дозволяє податковим органам забезпечувати стабільні податкові надходження навіть у складних умовах. Вони також акцентують увагу на необхідності подальшого вдосконалення податкової політики для забезпечення економічної стабільності України та ефективної роботи податкових органів. Галабурда А., Шевченко С. зазначають, що податкові органи повинні бути гнучкими та оперативними у реагуванні на зміни економічної ситуації, що виникають під

час війни. Таким чином, робота Галабурди А., Шевченка С. демонструє критичну роль податкових органів у підтримці фінансової стабільності держави під час воєнних конфліктів [2].

Отже, аналізуючи різні теоретичні підходи та емпіричні дослідження в науковій літературі, можна зробити висновок, що функціонування податкових органів у кризових ситуаціях вимагає гнучкості, прозорості та ефективності. Підвищення довіри громадян до податкових органів, спрощення податкових процедур та впровадження цифрових інструментів є ключовими факторами успішної адаптації податкової системи до умов кризи. Незважаючи на досягнення, існують невирішені проблеми, такі як оптимізація податкової бази та посилення міжнародної співпраці, що потребують подальших наукових досліджень.

1.2. Методи дослідження особливостей податкової діяльності під час воєнного стану

Методи дослідження особливостей податкової діяльності є ключовим елементом у забезпеченні фінансової стабільності держави, особливо в умовах воєнного стану. Сучасні виклики, спричинені економічною нестабільністю, бойовими діями та соціальними потрясіннями, вимагають адаптації існуючих підходів до аналізу та управління податковою системою. Наукові підходи, розроблені різними авторами, включають як організаційно-технічні, так і спеціальні методи, які спрямовані на забезпечення ефективності та прозорості оподаткування.

Скороход І.В. виділяє дві основні групи методів дослідження податкової діяльності, зокрема організаційно-технічні та спеціальні. Організаційно-технічні методи спрямовані на забезпечення ефективного функціонування структурних підрозділів податкових органів та захисту інтересів не лише цих органів, а й держави в цілому. Вони включають чітке планування, координацію, моніторинг та аналіз діяльності податкових структур, що

дозволяє підвищити рівень управлінської ефективності. Основним завданням таких методів є оптимізація процесів оцінки витрат часу та результативності податкової діяльності для стратегічного розвитку системи оподаткування. Використання цих методів базується на інтеграції адміністративного регулювання із сучасними інформаційними технологіями, такими як автоматизовані системи моніторингу. Це сприяє не лише реалізації функцій контролю, а й побудові довірчих відносин між платниками податків та державою, що є важливим елементом податкової політики [29].

Скороход І.В. також виділяє спеціальні методи податкової діяльності, які застосовуються відповідно до специфіки конкретної сфери оподаткування. До них належать методи переконання та примусу, спрямовані на забезпечення правослухняної поведінки платників податків. Методи переконання базуються на підвищенні обізнаності громадян, інформуванні про законодавчі норми та створенні умов для добровільної сплати податків. Методи примусу, своєю чергою, передбачають адміністративні заходи, такі як штрафи чи санкції, що спрямовані на попередження порушень. Особливу увагу приділяється розробці критеріїв ризику, які дозволяють ідентифікувати можливі правопорушення через автоматизовані системи аналізу. У поєднанні ці методи забезпечують не лише контроль за дотриманням податкового законодавства, але й сприяють покращенню управлінської ефективності у сфері оподаткування [29].

Отже, аналіз науковця Скорохода І.В. щодо методів дослідження особливостей податкової діяльності є важливим підґрунтям для розуміння сучасних викликів, однак в умовах воєнного стану ці методи потребують адаптації. Організаційно-технічні методи, що передбачають планування, моніторинг та аналіз, мають бути посилені інструментами оперативного реагування для забезпечення стабільного функціонування податкових органів у кризових умовах. Наприклад, автоматизовані системи контролю можуть бути інтегровані з додатковими алгоритмами оцінки ризиків, пов'язаних із економічною нестабільністю та бойовими діями. Спеціальні методи, такі як переконання, мають враховувати підвищений рівень соціальної напруги та

надавати максимальну підтримку платникам податків, які перебувають у зоні ризику. У той же час, методи примусу повинні застосовуватися з обережністю, аби не створювати додаткового тиску на бізнес, що працює в екстремальних умовах. На мою думку, адаптація зазначених методів до реалій воєнного стану дозволить зберегти стабільність податкової системи, забезпечити фінансову підтримку держави та сприяти відновленню економіки після завершення воєнних дій.

Федчишин В. виділяє кілька ключових підходів до аналізу податкової діяльності, спрямованих на зменшення недоотримання податкових надходжень. Зокрема, автор акцентує увагу на непрямих методах контролю, які дозволяють оцінювати податкові зобов'язання платників без їхньої прямої участі. До таких методів відносяться: аналіз банківських депозитів і касових витрат, підтвердження джерела походження коштів, визначення чистої вартості, розрахунок відсоткової націнки та використання одиниць виміру обсягів діяльності. Вони дозволяють виявляти невідповідності між реальними доходами та витратами осіб, що важливо для подолання ухилення від сплати податків. Особливість цих методів полягає у їхній ризик-орієнтованості, яка дозволяє концентрувати ресурси контролю на найбільш підозрілих випадках. Крім того, їх застосування забезпечує ефективну детінізацію економіки та підвищення рівня податкових надходжень [32].

Впровадження непрямих методів, за твердженням Федчишина В., потребує комплексного підходу, який включає створення відповідної законодавчої бази, технічної інфраструктури та кадрового забезпечення. Ключовими етапами реалізації цих методів є розробка та тестування пілотної версії аналітичної платформи, що дозволяє ідентифікувати правопорушення на основі автоматизованого аналізу фінансової інформації. Платформа повинна містити алгоритми для оцінки ризиків та механізми взаємодії з платниками податків, включаючи можливість оскарження визначених зобов'язань. Ефективне впровадження також передбачає навчання працівників податкових органів та адаптацію нормативно-правових актів. Згідно з оцінками,

потенційний фіскальний ефект від таких заходів може досягати 156 млрд гривень щороку, значна частина яких припадає на детінізацію заробітних плат та оборотів фізичних осіб-підприємців [32].

Отже, аналіз Федчишина В. дозволяє зрозуміти важливість застосування непрямих методів податкового контролю для мінімізації ухилення від сплати податків, проте в умовах воєнного стану ці методи вимагають суттєвого доопрацювання. Зокрема, для забезпечення їх ефективності потрібно враховувати економічну нестабільність, зниження доходів громадян та обмеженість ресурсів податкових органів. У кризових умовах доцільно інтегрувати непрямі методи з заходами фінансової підтримки, спрямованими на стимулювання добровільного виконання податкових зобов'язань. Також важливо посилити аналітичні платформи інструментами оперативного реагування, що дозволить швидко виявляти та усувати ризики ухилення. На мою думку, саме адаптація цих підходів під сучасні виклики сприятиме підвищенню ефективності податкової системи та збереженню стабільності державних фінансів.

Міністерство фінансів України у наказі від 27.09.2024 № 474 "Про затвердження Методології проведення оцінювання інструментів податкової політики, які призводять до податкових видатків" детально визначає методи дослідження податкової діяльності [24]. Серед основних інструментів виділяється використання еталонної податкової системи, яка слугує базою для оцінювання впливу чинного законодавства на бюджетні втрати. Застосовується принцип розрахунку вартості податкових видатків, що визначається як різниця між потенційними та фактичними доходами бюджету. Ретроспективне (ex-post) та прогнозне (ex-ante) оцінювання є ключовими методами для вивчення впливу податкових інструментів на бюджет. Враховується також якісний аналіз таких характеристик, як соціальна спрямованість, ефективність та можливі зловживання. Особливістю є залучення до процесу оцінювання широкого кола експертів, включаючи міжнародних партнерів та аналітичні установи [24].

У Методології наголошується на важливості мікросимуляційних моделей та економетричних методів для оцінки впливу податкових інструментів на різні групи платників податків. Для аналізу ефективності та недоліків використовуються такі підходи, як аналіз перерваних часових рядів та методи статистичного зіставлення. Методологія дозволяє оцінити вплив податкових інструментів як на макроекономічні показники, так і на поведінкові реакції платників податків. Для поліпшення точності застосовуються структурні моделі загальної рівноваги, які враховують непрямі ефекти та мультиплікаційні наслідки. Окрему увагу приділено розподілу податкових вигод між різними секторами та групами населення. Це сприяє формуванню об'єктивного уявлення про ефективність застосування податкових інструментів [24].

Отже, аналіз наказу № 474 Міністерства фінансів України дозволяє зробити висновок про важливість розширення методологічних підходів в умовах воєнного стану. Зокрема, для забезпечення стабільності податкової системи доцільно додати інструменти швидкої оцінки ризиків та змін у поведінці платників податків у кризових умовах. Використання гнучких моделей, адаптованих до економічних і соціальних потрясінь, може забезпечити своєчасне коригування податкової політики. Також важливим є включення в аналіз чинників, пов'язаних із переміщенням бізнесу, скороченням робочих місць та зменшенням обсягів виробництва. Це сприятиме більш ефективному управлінню ресурсами та забезпеченню фінансової стійкості держави в умовах війни.

Голоядова Т. О. у своїй науковій роботі аналізує особливості податкової системи України та акцентує увагу на необхідності її реформування в умовах динамічних змін. Авторка виділяє декілька ключових підходів, що базуються на використанні загальнонаукових методів, зокрема методу пізнання, системного аналізу, аналізу та синтезу, а також методу порівняння. Метод пізнання дозволяє визначити основні закономірності функціонування податкової системи, а системний аналіз забезпечує комплексний підхід до

вивчення її елементів і взаємозв'язків. Метод аналізу та синтезу використовується для розробки нових механізмів податкового адміністрування та адаптації законодавства до стандартів ЄС. Крім того, метод порівняння спрямований на вивчення найкращих практик інших країн та можливостей їх впровадження у податкову політику України. Застосування цих методів дозволило авторці виокремити пріоритетні напрями реформування податкової системи, серед яких підвищення конкурентоспроможності бізнесу та створення умов для добровільного виконання податкових зобов'язань [3].

Одним із ключових аспектів Голоядової Т. О. є пропозиція поступової лібералізації податкової політики в напрямку зниження податкових ставок та надання пільг за основними податками. На думку авторки, це сприятиме реалізації принципу соціальної справедливості та стимулюватиме розвиток бізнесу. Важливим завданням у контексті адаптації до законодавства ЄС є стабілізація податкових норм і запровадження дієвої системи оцінювання прийнятих рішень. Авторка наголошує на необхідності впровадження механізмів ефективного адміністрування, які забезпечать прозорість процесу оподаткування та зменшення адміністративного тиску на бізнес. Голоядова Т. О. також акцентує на важливості забезпечення добровільного виконання вимог податкового законодавства через створення сприятливих умов для платників. Застосування системного підходу, що включає використання світового досвіду, дозволить досягти збалансованої податкової політики, яка відповідатиме стратегічним цілям держави [3].

Отже, аналіз Голоядової Т. О. демонструє, що для вдосконалення податкової системи в умовах воєнного стану необхідно враховувати як сучасні виклики, так і потенційні ризики. На мою думку, підхід Голоядової Т. О. можна адаптувати до воєнних реалій через посилення акценту на лібералізацію податкового законодавства та створення механізмів підтримки бізнесу, особливо в зонах, що постраждали від бойових дій. Застосування методу порівняння у цьому контексті дозволило б аналізувати досвід інших країн, які також зіткнулися з кризовими умовами, для впровадження ефективних

інструментів податкового адміністрування. Окрім того, впровадження дієвої системи моніторингу й аналізу у режимі реального часу сприятиме оперативному прийняттю рішень, необхідних для стабілізації економіки в умовах воєнного стану.

Смирна К. у своїх дослідженнях виділяє кілька ключових методів, які застосовуються для аналізу та вдосконалення податкової діяльності, акцентуючи увагу на структурі та динаміці податкових надходжень. Вона детально розглядає метод оцінки структури податків, який передбачає аналіз частки прямих і непрямих податків у загальному обсязі податкових надходжень. Особливу увагу приділено непрямим податкам, зокрема ПДВ, акцизним зборам та податкам на міжнародну торгівлю, які в 2023 році склали 65,6% усіх податкових надходжень. У цьому контексті авторка порівнює ситуацію в Україні з практикою розвинених країн, зазначаючи, що частка непрямих податків в Україні є надто високою, що негативно впливає на соціальну справедливість системи оподаткування. Крім того, Смирна К. аналізує динаміку змін податкових надходжень упродовж останніх років, що дозволяє виявити тенденції та основні причини коливань, пов'язаних з економічною кризою та впливом воєнного стану. Такий підхід дозволяє оцінити реальний внесок кожної групи податків у формування державного бюджету [30].

Додатково, Смирна К. застосовує метод аналізу адміністративної ефективності, зокрема щодо впливу змін податкового законодавства на стабільність податкової системи. Вона наголошує, що часті зміни та неоднозначність тлумачення податкових норм спричиняють проблеми як для бізнесу, так і для податкових органів. Зокрема, Смирна К. акцентує на негативних наслідках практики автоматизованого блокування податкових накладних, що часто перешкоджає нормальній діяльності підприємств і збільшує їхні витрати. Аналіз ефективності податкових пільг також є важливим компонентом її методології: вона розглядає вплив введення та скасування пільгового оподаткування на фінансову стійкість держави і бізнесу.

Таким чином, авторка пропонує комплексний підхід до дослідження податкової діяльності, який включає кількісний аналіз, оцінку адміністративної ефективності та врахування зовнішніх чинників [30].

Отже, аналіз Смирної К. дає змогу виявити сильні та слабкі сторони податкової системи України, проте в умовах воєнного стану її методи потребують доповнення. Наприклад, акцент на динаміці податкових надходжень доцільно доповнити методами моделювання податкових втрат, спричинених бойовими діями та економічними обмеженнями. Оцінка ефективності адміністративних заходів у таких умовах повинна враховувати не лише їхній вплив на стабільність надходжень, але й соціально-економічні ризики, зокрема втрату робочих місць чи зростання соціальної напруги. На мою думку, включення інструментів адаптивного планування і застосування технологій прогнозування дозволить забезпечити ефективність податкової діяльності навіть у кризових умовах.

Liuhong C. у своїй роботі детально розглядає методи дослідження особливостей податкової діяльності, зокрема зосереджуючись на використанні можливостей великих даних у податковому адмініструванні. Автор акцентує увагу на необхідності покращення системи нагляду за збором податків, яка дозволяє платникам чітко визначати свої податкові зобов'язання. Пропонується використання сучасних алгоритмів аналізу даних для зменшення кількості ухилень від сплати податків та стимулювання добровільного виконання податкових зобов'язань. Окремо наголошується на реконструкції податкових концепцій, зокрема шляхом уточнення податкових баз та наукового обґрунтування податкових ставок. Важливим аспектом є також спрощення процедур збору податків, що, за словами автора, сприяє підвищенню зручності для платників податків та ефективності адміністрування. Завдяки порівнянню економетричних даних, Liuhong C. доводить ефективність модернізованого підходу до управління податками [44].

Liuhong C. також зосереджується на проблемі інформаційної асиметрії в сучасній системі оподаткування. Недостатність або несвоєчасність даних

призводить до неповного відображення реальної податкової бази, що ускладнює виявлення випадків ухилення від оподаткування. Автор пропонує більш активне впровадження алгоритмів великих даних для аналізу та обробки інформації, що дозволяє забезпечити комплексний підхід до моніторингу податкових операцій. Ефективне управління інформацією, на думку автора, сприяє зменшенню податкового навантаження на малозабезпечені верстви населення та сприяє створенню прозорої системи для всіх учасників процесу оподаткування. Крім того, підвищення прозорості інформації забезпечує можливість оперативного коригування податкових політик, що сприяє формуванню справедливої системи оподаткування. Liuhong C. підкреслює важливість експериментального підходу для перевірки ефективності запропонованих рішень у податковій сфері [44].

Отже, аналіз науковця Liuhong C. демонструє актуальність використання великих даних та алгоритмів для вирішення ключових проблем податкового адміністрування. На мою думку, запропоновані підходи є особливо важливими в умовах воєнного стану, коли необхідно швидко адаптувати податкову систему до змін економічного середовища. Використання великих даних може допомогти виявляти нові ризики, пов'язані з ухиленням від сплати податків, а також ефективно перерозподіляти податкове навантаження серед різних груп населення. Крім того, інструменти аналізу даних дозволяють забезпечити більшу прозорість та контроль над фінансовими потоками, що є критично важливим для підтримки економічної стабільності під час війни. Адаптація запропонованих методів до реалій воєнного стану здатна забезпечити не лише збільшення доходів держави, але й зміцнення довіри платників податків до системи оподаткування.

Zheng Q. систематично класифікує методи дослідження ризиків у сфері оподаткування, виділяючи дві основні категорії: методи, що базуються на виявленні взаємозв'язків (relationship-based), та методи, які працюють незалежно від таких зв'язків (non-relationship-based). У першій категорії автор акцентує увагу на алгоритмах, які аналізують зв'язки між суб'єктами

господарювання та їх транзакціями для виявлення потенційних податкових ризиків. До них належать методи соціального графу, алгоритми кластеризації транзакцій та аналізу аномалій у структурі зв'язків. У другій категорії Zheng Q. описує методи на основі статистичного аналізу, машинного навчання та глибинного навчання, що досліджують ризики на основі автономного аналізу даних без прив'язки до взаємодії між платниками податків. Окрему увагу приділено використанню алгоритмів прогнозування, які дозволяють визначати потенційні порушення до їх виникнення. Усього автор виділяє 14 методів, серед яких детально описано їх принципи роботи, переваги та недоліки [37].

Zheng Q. також зосереджується на технічних обмеженнях сучасних підходів до виявлення податкових ризиків. Він виділяє чотири основні проблеми: фрагментація знань у податковій сфері, неможливість пояснити результати роботи деяких алгоритмів, високі витрати на розробку та реалізацію алгоритмів, а також залежність існуючих методів від попередньо маркованої інформації. Особливої уваги заслуговує висновок, що сучасні методи виявлення ризиків поступово переходять від традиційного інформаційного аналізу до інтеграції технологій штучного інтелекту та великих даних. Автор підкреслює, що майбутній розвиток цієї галузі залежить від створення комплексних систем знань, які інтегруватимуть автоматизовані дані з більш глибокими знаннями про специфіку фіскальної політики. У цьому контексті запропоновані методи можуть бути ключем до ефективної протидії податковим правопорушенням [37].

Отже, аналіз науковця Zheng Q. вказує на необхідність адаптації запропонованих методів до сучасних викликів, зокрема у контексті воєнного стану. Під час кризи значення набувають методи швидкого виявлення ризиків, такі як прогнозуючі алгоритми, які здатні оцінювати зміни у податковій поведінці в реальному часі. Використання автономних систем на основі штучного інтелекту дозволило б компенсувати нестачу людських ресурсів у податкових органах, а також покращити моніторинг у зонах економічної нестабільності. Однак високі витрати на реалізацію цих алгоритмів можуть

стати суттєвою перешкодою, особливо в умовах обмеженості ресурсів. На мою думку, інтеграція таких методів у кризовий контекст потребує фокусування на дешевших і спрощених варіантах алгоритмів із можливістю масштабування в майбутньому. Це забезпечить не лише стабільність податкової системи, а й дозволить зберегти економічний баланс навіть в умовах екстремальних викликів.

Проаналізувавши наукову літературу, виділимо наступні методи дослідження особливостей податкової діяльності під час воєнного стану (див. рис. 1.1).

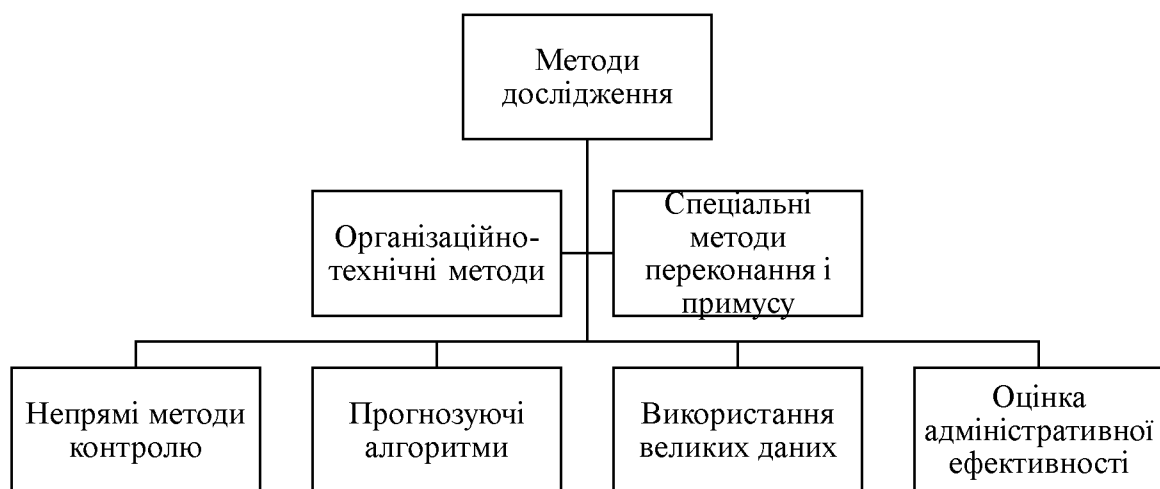

Рис. 1.1 Методи дослідження особливостей податкової діяльності

Організаційно-технічні методи – спрямовані на забезпечення стабільності функціонування податкових органів через планування, моніторинг і аналіз, зокрема із залученням автоматизованих систем контролю. У кризових умовах ці методи мають бути адаптовані для оперативного реагування на виклики, зокрема економічну нестабільність та зміни податкової поведінки.

Спеціальні методи переконання і примусу – використовуються для підвищення обізнаності платників податків, стимулювання добровільного виконання зобов'язань та запобігання ухиленню. У воєнний час важливо адаптувати ці методи, щоб вони враховували підвищений соціальний тиск і надавали підтримку бізнесу та громадянам.

Непрямі методи контролю – включають аналіз банківських транзакцій, касових витрат та інших показників для виявлення податкових ризиків без прямої участі платників. Ці методи особливо ефективні для ідентифікації ризиків у зонах економічної невизначеності.

Прогнозуючі алгоритми – базуються на машинному навчанні та штучному інтелекті, що дозволяє передбачати податкові ризики та швидко реагувати на зміни в економічному середовищі. У кризових умовах ці методи мають важливе значення для моніторингу податкової поведінки в реальному часі.

Використання великих даних – полягає в інтеграції алгоритмів обробки великих масивів інформації для комплексного моніторингу податкових потоків і прозорості фінансових операцій. Цей метод є особливо актуальним для ефективного управління ресурсами під час війни.

Оцінка адміністративної ефективності – передбачає аналіз впливу податкових норм та пільг на економічну стабільність. У період воєнного стану це допомагає визначати найменш ресурсомісткі й максимально ефективні заходи.

Таким чином, під час воєнного стану дослідження особливостей податкової діяльності вимагає адаптації методів до нових викликів. Зокрема, інтеграція інформаційних технологій, швидких алгоритмів оцінки ризиків та підтримки платників податків є ключовими для збереження стабільності фінансової системи та економіки держави.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРАКТИЧНИХ АСПЕКТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

2.1 Діяльність податкових органів України під час воєнного стану: огляд нормативних змін

Державна податкова служба України (ДПС) є ключовим центральним органом виконавчої влади, що функціонує під керівництвом Кабінету Міністрів України через Міністерство фінансів. Основною метою діяльності ДПС є реалізація державної податкової політики, забезпечення ефективного адміністрування податків, зборів та платежів, а також контроль за їх надходженням до бюджетів та державних цільових фондів. Служба здійснює комплекс заходів з регулювання виробництва та обігу підакцизних товарів, адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, а також гарантує дотримання законодавства щодо готівкових розрахунків та розрахункових операцій. Організація діяльності ДПС ґрунтується на Конституції України, національних законах, указах Президента України, постановах Верховної Ради та інших нормативно-правових актах. ДПС також виконує регуляторні функції, включаючи реєстрацію платників податків, ведення обліку об'єктів оподаткування та контроль за виконанням податкових зобов'язань. Крім того, служба активно співпрацює з міжнародними організаціями та іншими державними структурами для забезпечення ефективного податкового адміністрування та боротьби з податковими правопорушеннями [14].

Функціональна структура ДПС передбачає комплексний підхід до виконання її завдань, сприяючи забезпеченню фінансової стабільності держави та економічного розвитку України. Служба виконує низку ключових функцій, що охоплюють як регуляторні, так і контрольні аспекти податкової системи. Завдяки впровадженню сучасних інформаційних технологій та автоматизації процесів адміністрування, ДПС забезпечує високий рівень

прозорості та ефективності у взаємодії з платниками податків. Служба також здійснює міжгалузеву координацію та міжнародне співробітництво, що дозволяє ефективно протидіяти податковим правопорушенням на міжнародному рівні. Загалом, ДПС виконує фундаментальні функції, необхідні для стабільності та розвитку економіки України, забезпечуючи відповідність податкової системи міжнародним стандартам та вимогам див. табл. 2.1.

Таблиця 2.1.

Основні функції Державної податкової служби України

№	Назва функції	Опис функції
1	Реалізація державної податкової політики	Здійснення заходів щодо розробки, впровадження та контролю за виконанням державної податкової політики відповідно до законодавства України.
2	Контроль за надходженням податків	Моніторинг та забезпечення своєчасного та повного надходження податків, зборів та платежів до державних бюджетів та цільових фондів.
3	Реєстрація платників податків	Організація та ведення реєстрації платників податків, платників єдиного внеску та об'єктів оподаткування для забезпечення їх обліку та контролю.
4	Адміністрування податків та зборів	Забезпечення адміністрування податків, зборів та платежів, включаючи проведення податкових перевірок та контролю за виконанням податкових зобов'язань.
5	Міжнародне співробітництво	Взаємодія з міжнародними організаціями та іншими державами для обміну інформацією, координації заходів з податкового адміністрування та боротьби з правопорушеннями.
6	Контроль за підакцизними товарами	Регулювання виробництва, обігу та реалізації підакцизних товарів, а також забезпечення дотримання законодавчих вимог щодо їхньої торгівлі.
7	Підготовка нормативно-правових актів	Розробка та внесення пропозицій щодо удосконалення податкового законодавства та інших нормативних актів, що регулюють діяльність ДПС.
8	Ведення податкової статистики	Збір, обробка та аналіз податкових даних для забезпечення статистичної підтримки податкової політики та прийняття управлінських рішень.
9	Надання податкових консультацій	Забезпечення платників податків інформаційно-довідковими послугами та індивідуальними податковими консультаціями щодо податкового законодавства.
10	Здійснення податкового контролю	Проведення податкових перевірок та контролю за дотриманням платниками податків податкового законодавства з метою виявлення та попередження податкових правопорушень.

Джерело:[14]

Наказ Міністерства фінансів України № 52 від 8 лютого 2024 року вносить зміни до порядку інформаційної взаємодії між Державною податковою службою України, її територіальними органами, Державною казначейською службою та місцевими фінансовими органами в умовах воєнного стану. Основні зміни стосуються посилення контролю за поверненням надміру або помилково сплачених податків, зокрема через уточнення процедури та умов повернення коштів платникам, які перебувають під санкціями. Це дозволяє податковим органам ефективно впроваджувати спеціальні економічні заходи для запобігання можливому фінансуванню дій, що загрожують національній безпеці [22].

Зміни також включають адаптацію процесів до сучасних умов фінансових операцій, зокрема розширення можливостей використання рахунків не лише у банках, а й у небанківських платіжних установах. Це рішення спрямоване на полегшення доступу платників до фінансових інструментів в умовах обмеженої банківської інфраструктури в зонах бойових дій. Такі нововведення забезпечують більшу оперативність і гнучкість у поверненні коштів, що є важливим для суб'єктів господарювання та громадян у кризових умовах.

Цей наказ також унормовує процедури взаємодії між ДПС та іншими фінансовими органами, що сприяє підвищенню ефективності адміністрування податкових зобов'язань. Удосконалення інформаційних процесів дозволяє мінімізувати затримки у фінансових операціях, що є критично важливим у період воєнного стану. Впровадження цих заходів покликане підтримати стійкість податкової системи та забезпечити виконання фіскальної політики в умовах надзвичайної ситуації [22].

Постанова Кабінету Міністрів України № 1185 від 22 жовтня 2024 року внесла суттєві зміни до Положення про Державну податкову службу України, що спрямовані на підвищення ефективності її діяльності в умовах сучасних викликів [21]. Нововведення визначають право ДПС здійснювати комплаєнс-контроль у межах повноважень, передбачених Податковим кодексом України, що дозволяє забезпечити належний моніторинг і контроль дотримання

податкового законодавства. Оновлений підпункт 18 пункту 6 Порядку розширює можливості служби щодо доступу до інформації від платників податків, фінансових установ та Національного банку України у межах чинного законодавства. Зокрема, ДПС отримує право безоплатно отримувати довідки та інформацію, включно з даними, що містять банківську або платіжну таємницю, з урахуванням відповідних обмежень та процедур розкриття. Важливо, що передбачено порядок отримання на підставі судових рішень даних про обсяги та обіг коштів, електронних грошей, а також про договори зберігання чи оренди банківських сейфів. Ці зміни створюють нові інструменти для забезпечення прозорості фінансових операцій і своєчасності виконання податкових зобов'язань. Постанова спрямована на посилення ролі ДПС як ключового інструмента державного контролю в податковій сфері, що є важливим кроком до вдосконалення податкової політики [21].

Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2024 року № 832 спрямована на удосконалення роботи Державної податкової служби України через оптимізацію кадрового складу та перерозподіл бюджетних коштів [6]. Документ вносить зміни до раніше прийнятих постанов уряду щодо граничної чисельності працівників податкових органів та питань оплати праці державних службовців цієї сфери. Передбачено зменшення бюджетних видатків за однією програмою та їхнє збільшення за іншою, що сприятиме ефективнішому управлінню фінансами в межах чинного державного бюджету. Зокрема, обсяг видатків програми "Забезпечення інституційної спроможності органів державної влади" зменшується на понад 1,3 млрд гривень, натомість такі ж кошти спрямовуються на підтримку керівництва та управління у сфері податкової політики. Значна частина цих коштів призначена на оплату праці працівників податкових органів. Постанова також зобов'язує Міністерство фінансів внести відповідні зміни до розпису державного бюджету, що забезпечить правову основу для реалізації цих заходів. Ці дії спрямовані на посилення інституційної спроможності податкової служби в умовах сучасних викликів [6].

У відповідь на військову агресію Російської Федерації проти України, Президент України видав Указ № 64/2022, яким було оголошено воєнний стан з 05:30 того ж дня на строк 30 діб. Цей указ передбачав розширення повноважень податкових органів для забезпечення фінансової стабільності країни в умовах надзвичайної ситуації. З метою адаптації податкового законодавства до умов воєнного стану, були внесені зміни до Податкового кодексу України відповідними законодавчими актами № 2118-IX від 03.03.2022 [20], № 2120-IX від 15.03.2022 [19], № 2139-IX від 15.03.2022 [16], № 2142-IX від 24.03.2022 [18], № 2173-IX від 01.04.2022 [17] та № 2192-IX від 14.04.2022 [23]. Ці зміни спрямовані на полегшення податкового навантаження на підприємства та фізичних осіб, які постраждали від війни, а також на забезпечення безперервності податкового контролю та збору надходжень до бюджету.

Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану», із змінами, внесеними згідно із Законом № 2719-IX від 03.11.2022, визначає нові правила для податкових органів. Відповідно до цього закону, тимчасово було встановлено особливості здійснення податкових зборів, включаючи відстрочки та звільнення від певних податкових зобов'язань для платників податків, які не змогли своєчасно виконати свої обов'язки через військові дії. Також було припинено або зупинено податкові перевірки, що дозволило зосередити ресурси податкових органів на інших важливих завданнях у період кризи [20].

Однією з ключових змін стало введення тимчасових положень, що дозволяють податковим органам більш гнучко реагувати на ситуацію. Наприклад, платники податків, які не змогли виконати свої податкові зобов'язання через участь у військових діях, отримали можливість виконати їх протягом трьох місяців після припинення воєнного стану без нарахування штрафів. Це сприяло зменшенню фінансового тиску на підприємства та фізичних осіб у важкий період.

Крім того, податкові органи отримали розширені повноваження щодо контролю за діяльністю підприємств у воєнний час. Введені зміни дозволили оперативніше реагувати на фінансові порушення та забезпечувати належний рівень податкових надходжень навіть у складних умовах. Це включало адаптацію процедур подачі звітності та сплати податків, а також впровадження електронних систем для спрощення процесів взаємодії між платниками податків та податковими органами [20].

Закон України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану" запроваджує особливий режим діяльності податкових органів в умовах військової агресії. Насамперед, визначено, що податкові органи отримують розширені повноваження щодо зупинення перебігу строків, встановлених законодавством, яке регулює контроль за дотриманням податкових норм. Це дозволяє мінімізувати ризики невиконання обов'язків платниками через об'єктивні причини, спричинені війною. Також передбачено, що операції, пов'язані з передачею підакцизних товарів для потреб оборони або як гуманітарної допомоги, не підлягають оподаткуванню, що знижує адміністративне навантаження на податкові органи. Така норма адаптує механізми оподаткування до кризових умов, сприяючи раціональному використанню ресурсів держави [19].

В умовах воєнного стану діяльність податкових органів спрямована на максимальну підтримку обороноздатності країни та забезпечення стійкості економіки. Закон дозволяє податковим органам здійснювати перевірки лише у виключних випадках, пов'язаних із поверненням сум бюджетного відшкодування ПДВ. Це мінімізує втручання у діяльність бізнесу, водночас залишаючи державі можливість контролювати критично важливі фінансові аспекти. Передбачено також спрощення процедур для підприємців і фізичних осіб, які беруть участь у гуманітарних або оборонних заходах. Водночас податкові органи мають забезпечити належний облік благодійних внесків та гуманітарної допомоги, що дозволяє уникати ухилень від оподаткування.

Закон створює нові виклики для податкового адміністрування, вимагаючи від контролюючих органів гнучкості та оперативності.

Запроваджені зміни торкнулися також вимог до платників податків у частині ведення електронних розрахунків. Податкові органи тепер зобов'язані здійснювати моніторинг таких операцій з урахуванням їхньої доступності навіть в умовах обмежень, спричинених війною. Одночасно з цим податкові перевірки, окрім певних винятків, зупиняються, що сприяє стабілізації відносин між бізнесом і державою. Значний акцент зроблено на підтримці малого та середнього бізнесу через пільги з єдиного податку, адміністрування яких залишається за податковими органами. Всі ці норми спрямовані на забезпечення збалансованої податкової політики, яка враховує виклики воєнного часу і потреби платників [19].

Закон України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо запровадження диференційованої рентної плати за видобування газу природного" передбачає зміни в адмініструванні рентної плати та діяльності податкових органів в умовах воєнного стану. Податкові органи отримали оновлений механізм розрахунку рентних платежів залежно від фактичної ціни реалізації газу, що вимагає посилення їхньої функції аналітичного обліку. Закон вводить нові вимоги до обчислення середньої митної вартості газу, яка має враховувати ціни на європейських біржах, що підвищує складність адміністрування податкових платежів. Податкові органи повинні забезпечити оперативний облік інформації, що надходить від митних та економічних органів, для контролю за дотриманням рентних зобов'язань. Це вимагає узгодження міжвідомчих процедур і додаткових технічних ресурсів [16].

Особливу увагу приділено виключенням для нових газових свердловин, щодо яких встановлюються пільгові ставки рентної плати. Це покладає на податкові органи обов'язок створити умови для прозорого обліку таких операцій та недопущення зловживань. Крім того, податкові органи зобов'язані моніторити виконання державних гарантій щодо незмінності ставок рентної

плати до 2032 року. Це положення вимагає підвищення рівня кваліфікації персоналу, зайнятого у сфері адміністрування податків, та впровадження систематичного аналізу виконання законодавчих норм. Загалом, закон стимулює діяльність податкових органів у сфері раціонального використання надр, підсилюючи функції контролю та аналітики.

В умовах воєнного стану цей закон покладає на податкові органи додаткові завдання щодо адаптації адміністрування рентних платежів до нестабільних економічних умов. Впровадження диференційованих ставок вимагає від податкових органів оперативного оновлення внутрішніх процедур, зокрема стосовно моніторингу ринкових цін на газ. У той же час закон передбачає суттєві зміни у взаємодії між податковими органами та суб'єктами господарювання, що працюють у газовій сфері, акцентуючи на прозорості обліку. Податкові органи також відповідають за адміністрування пільг та забезпечення їх адресного характеру, що покликано мінімізувати втрати державного бюджету. Таким чином, цей закон визначає нові напрямки роботи податкових органів, спрямовані на підвищення ефективності їх діяльності в умовах воєнного стану [16].

Закон України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану" спрямований на створення гнучкої податкової політики в умовах військових дій, забезпечення стабільності фінансових відносин та підтримки суб'єктів господарювання. Податкові органи отримали право зупиняти камеральні та документальні перевірки платників, які не можуть належним чином виконувати податкові зобов'язання через воєнний стан. У разі втрати первинних документів на територіях бойових дій платникам дозволяється підтверджувати податкові показники альтернативними способами. Також законом передбачено звільнення від оподаткування ввізним митом та ПДВ окремих груп товарів, необхідних для оборони, а також гуманітарної допомоги, що значно спрощує митні процедури [18].

Важливою нормою є встановлення особливостей адміністрування податку на додану вартість для платників, які обрали спрощену систему оподаткування. Реєстрація таких платників ПДВ тимчасово призупиняється, а операції вважаються такими, що не підлягають оподаткуванню ПДВ. Податкові органи також мають забезпечити нагляд за дотриманням правил щодо встановлених державою регульованих цін, включаючи проведення фактичних перевірок. Запроваджені зміни враховують виклики воєнного часу та спрямовані на підтримку платників податків, які працюють у складних умовах.

Закон створює гнучкі механізми для адаптації податкової системи до надзвичайних умов. Податкові органи мають право застосовувати пільгові механізми адміністрування податків і зборів на територіях, де тривають бойові дії. Крім того, платники, які постраждали від війни, звільняються від нарахування окремих податків, зокрема на нерухоме майно та екологічний податок. Закон покликаний зменшити фінансове навантаження на бізнес і громадян, сприяючи відновленню економіки України [18].

Закон України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків у період воєнного, надзвичайного стану" адаптує механізми оподаткування до умов військових дій, забезпечуючи стаке функціонування системи державних фінансів. Встановлено особливий порядок визначення податкових зобов'язань для постачання електричної енергії, що враховує складнощі її постачання та оплати. Також звільнено від оподаткування акцизним податком операції з ввезення броньованих автомобілів для потреб оборони. Закон закріплює можливість платників підтверджувати дані податкової звітності у разі втрати документів на територіях бойових дій, що забезпечує прозорість обліку в умовах кризи [17].

Особлива увага приділена підтримці гуманітарних і оборонних ініціатив. Податкові органи здійснюють державний контроль за ціноутворенням, включаючи регулювання фіксованих та граничних цін на критично важливі

товари. Введено спрощення адміністрування податку на прибуток підприємств, що тимчасово перейшли на спрощену систему оподаткування, а також передбачено можливість перенесення строків податкових зобов'язань для підприємств у зоні бойових дій. Ці норми сприяють захисту платників податків і підтримці економіки.

Закон також покладає на податкові органи обов'язок забезпечувати координацію діяльності з іншими державними установами для ефективного адміністрування податкових надходжень. Умови адміністрування податків стали гнучкішими, що дозволяє реагувати на виклики війни, мінімізуючи фінансове навантаження на бізнес і населення [17].

Закон України "Про внесення змін до розділу VI 'Прикінцеві та перехідні положення' Бюджетного кодексу України та розділу XX 'Перехідні положення' Податкового кодексу України" спрямований на створення додаткових можливостей для фінансової підтримки обороноздатності держави. Зокрема, запроваджено механізми залучення грантів на бюджетну підтримку, які можуть зараховуватися до загального фонду державного бюджету. Кабінету Міністрів України надано право використовувати залишки коштів спеціального фонду на заходи у сфері оборони, що підвищує оперативність фінансування [23].

Законом також скасовано податкові пільги для певних видів господарської діяльності, що не відповідають умовам воєнного часу, та вдосконалено процедури адміністрування податків. Передбачено спрощення процедур для адміністрування єдиного внеску та збору на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Податкові органи отримали розширені повноваження для здійснення моніторингу дотримання платниками податків вимог законодавства, що регулює використання бюджетних коштів.

Зміни спрямовані на забезпечення прозорості і ефективності використання державних фінансів. Закон надає податковим органам можливість адаптувати механізми адміністрування до кризових умов, забезпечуючи водночас виконання державних фінансових зобов'язань [23].

Згідно з Наказом № 444 "Про затвердження Методики проведення перевірки загальних положень податкового та іншого законодавства України, контроль за дотриманням якого покладено на податкові органи" від 09 червня 2023 року, податкові органи України в умовах воєнного стану здійснюють свою діяльність, спираючись на оновлені методичні підходи. Цей нормативний акт встановлює чіткі процедури та механізми проведення перевірок, що враховують специфіку воєнного часу. Зокрема, акцент робиться на автоматизованому аналізі та використанні інформаційно-комунікаційних систем, що дозволяє мінімізувати людський фактор і підвищити ефективність контролю. Також методика передбачає особливу увагу до збору та аналізу інформації з внутрішніх і зовнішніх джерел, що є критично важливим у контексті обмежених ресурсів під час воєнних дій. Податкові органи зобов'язані дотримуватися законодавчих вимог щодо захисту інформації та конфіденційності, що набуває особливого значення в умовах підвищеної загрози кібербезпеці [24].

У контексті воєнного стану діяльність податкових органів спрямована на забезпечення стабільності фінансової системи та підтримку державного бюджету. Використання автоматизованого аналізу ризиків дозволяє оперативно виявляти порушення та запобігати ухиленню від оподаткування, що є критичним для фінансування оборонних потреб країни. Методика передбачає адаптацію процедур перевірки до умов воєнного часу, включаючи можливість дистанційного збору інформації та проведення невиїзних перевірок. Це забезпечує безперервність контролю за дотриманням податкового законодавства навіть у регіонах, де неможливо здійснювати традиційні методи перевірки. Крім того, особлива увага приділяється співпраці з іншими державними органами та використанню даних з різних реєстрів і баз даних для комплексного аналізу діяльності платників податків. Такий підхід дозволяє ефективніше мобілізувати ресурси та підвищити точність виявлення ризиків. Впровадження сучасних інформаційних технологій та алгоритмів аналізу даних дозволяє не лише швидко виявляти порушення, але й

прогнозувати потенційні ризики. Це особливо важливо для забезпечення економічної безпеки держави та підтримки її фінансової стійкості під час військових дій. Методика також підкреслює важливість дотримання прав платників податків, забезпечуючи баланс між ефективністю контролю та захистом законних інтересів суб'єктів господарювання. Таким чином, діяльність податкових органів в умовах воєнного стану базується на науково обґрунтованих методах та законодавчо закріплених процедурах, що дозволяє ефективно виконувати покладені на них функції. Це сприяє зміцненню державних фінансів та підтримці економічної стабільності в надзвичайних умовах [24].

Таким чином, діяльність податкових органів України під час воєнного стану базується на оновлених нормативних актах, що спрямовані на забезпечення фінансової стабільності та підтримку економіки. Постанова КМУ № 832 від 18 липня 2024 року регламентує оптимізацію кадрового складу податкових органів і перерозподіл бюджетних коштів, посилюючи їхню інституційну спроможність. Наказ Міністерства фінансів № 52 від 8 лютого 2024 року вводить зміни у порядок інформаційної взаємодії між фінансовими органами, акцентуючи увагу на контролі за поверненням коштів платникам під санкціями. Постанова КМУ № 1185 від 22 жовтня 2024 року посилює контрольні функції ДПС, зокрема шляхом розширення доступу до банківської інформації. Законодавчі акти, такі як Закон про адміністрування окремих податків і внесення змін до Податкового кодексу, запроваджують гнучкі механізми перевірок, пільгового оподаткування та адаптації адміністрування в умовах воєнного стану. Таким чином, нормативні зміни створюють передумови для ефективної роботи податкових органів у кризових умовах, зберігаючи баланс між інтересами держави та платників податків.

2.2 Оцінка ефективності діяльності податкових органів у період воєнного стану: статистичні дані та тенденції

Ефективність діяльності податкових органів є ключовим елементом фінансової стабільності держави, особливо в умовах воєнного стану. У цей період зростає значення міжнародного співробітництва, спрямованого на вдосконалення адміністративних процедур, прозорість і обмін інформацією. Державна податкова служба України у 2023 році продемонструвала значні досягнення у сфері міжнародної взаємодії, уклавши важливі меморандуми та реалізуючи спільні проєкти з іноземними партнерами. Ці ініціативи сприяли впровадженню передового досвіду у податковому адмініструванні, цифровізації та забезпеченні прозорості. Значну увагу було приділено інтеграції України у європейський податковий простір шляхом участі в програмах ЄС і співпраці з міжнародними організаціями. Табл. 2.2 ілюструє ключові напрямки міжнародного співробітництва та досягнення ДПС у 2023 році.

Таблиця 2.2.

Міжнародне співробітництво та основні досягнення ДПС у 2023 році

№	Назва	Опис
1	Меморандум про взаєморозуміння з Податковою та митною службою Великої Британії	Підписано меморандум для обміну досвідом у податковій сфері та впровадження передових технологій
2	Програма «Tax-Track» з Міністерством фінансів Польщі	Дворічний проєкт, спрямований на підтримку реформ податкової системи та наближення до стандартів ЄС
3	Співпраця з проєктами ЄС	Участь у програмах EU4PFM, EU4DigitalUA для цифрової трансформації та вдосконалення податкового адміністрування
4	Оцінка ДПС Глобальним форумом ОЕСР	Позитивна оцінка щодо дотримання конфіденційності та захисту інформації для автоматичного обміну даними
5	Співпраця з міжнародними експертами	Взаємодія зі Світовим банком, МВФ, Офісом технічної допомоги Казначейства США для реалізації реформ і посилення інституційного потенціалу
6	Міжнародні заходи	Проведено 60 заходів, включно з вебінарами, конференціями, навчаннями та спільними проєктами з країнами ЄС, Великою Британією та іншими партнерами

Джерело:[27]

У період воєнного стану Державна податкова служба України реалізувала комплекс заходів, спрямованих на забезпечення безпеки, доступності та ефективності податкового адміністрування. Одним із ключових напрямів діяльності стало впровадження екстериторіального принципу обслуговування платників, що дозволяє отримувати послуги у будь-якому центрі обслуговування платників незалежно від місця реєстрації. Важливим елементом функціонування ДПС стало забезпечення повної цифровізації сервісів, завдяки чому усі послуги надаються в електронному форматі.

Особлива увага приділяється технічному захисту даних платників податків, що включає створення резервних центрів адміністрування інформаційно-комунікаційних систем. Це забезпечує збереження даних і безперебійність роботи навіть у складних умовах. Результати глобального опитування за 2022 рік свідчать, що 70% респондентів висловили довіру до ДПС у питаннях збереження конфіденційності персональних даних, що є підтвердженням високого рівня організації процесів обробки та захисту інформації [27].

Крім того, рівень використання електронних сервісів серед платників податків залишається стабільно високим: приблизно дві третини населення та фізичних осіб-підприємців регулярно користуються цими послугами, а серед юридичних осіб цей показник сягає 83%. Переважна частина користувачів вважає, що значну або більшу частину податкових послуг можна отримати в онлайн-форматі, що підтверджує доцільність і ефективність цифрових рішень, впроваджених ДПС. Таким чином, цифровізація сервісів і забезпечення їхньої доступності є ключовими факторами підвищення ефективності податкової системи у кризових умовах.

Аналіз динаміки надання адміністративних послуг органами Державної податкової служби (ДПС) свідчить про суттєві зміни у структурі та форматі їхньої діяльності у період воєнного стану. У 2022 році, на тлі викликів війни, загальна кількість наданих адміністративних послуг знизилася до 3,6 млн порівняно з 5,04 млн у 2021 році, що можна пояснити об'єктивними

факторами, такими як ускладнена логістика, переміщення платників податків та критична ситуація з фізичним доступом до центрів обслуговування. Водночас зберігається стабільна тенденція до зростання використання електронних послуг: їх кількість сягнула 1,35 млн у 2022 році, що підкреслює високий рівень адаптації ДПС до умов воєнного стану через цифровізацію та впровадження технологічних рішень [27].

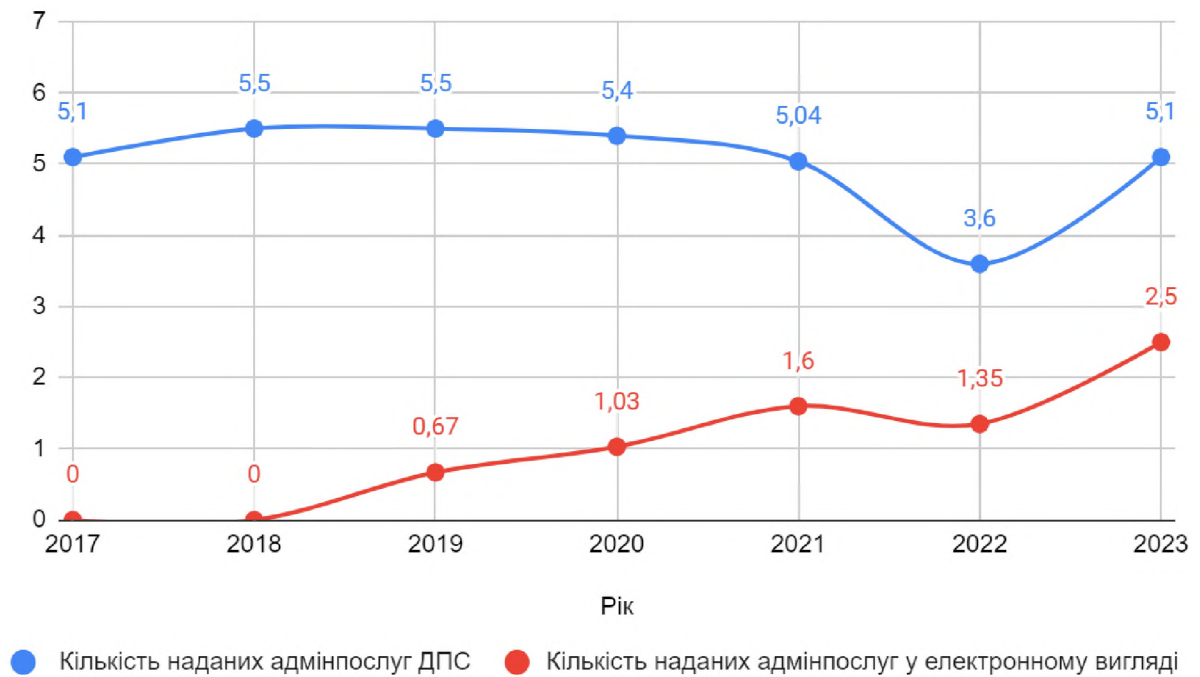

Рис. 2.1 Динаміка надання адмінпослуг органами ДПС

З початком 2023 року відзначено відновлення обсягів послуг, що досягли 5,1 млн, причому електронні сервіси зросли до 2,5 млн. Це підтверджує ефективність реалізованих реформ у сфері цифровізації податкової служби, спрямованих на підтримку платників податків у складний період. Зростання обсягів електронного обслуговування свідчить про поступове переведення ключових сервісів у дистанційний формат, що дозволило зменшити залежність від фізичної інфраструктури та підвищити операційну ефективність. Отже, податкові органи України не лише змогли стабілізувати свою діяльність, а й забезпечили посилення інституційного потенціалу в умовах війни.

У 2023 році діяльність Державної податкової служби України була спрямована на забезпечення максимальної доступності адміністративних послуг, зокрема через екстериторіальний підхід до обслуговування. Станом на 01.01.2024 року функціонує 558 точок доступу, зокрема 479 центрів обслуговування платників, що дозволяють отримувати послуги незалежно від місця обліку або реєстрації платника. У межах реалізації нових цифрових рішень забезпечено надання послуг громадянам у режимі онлайн із дотриманням принципу екстериторіальності, що значно спрощує процедури реєстрації та адміністрування [27].

За день органами ДПС надається в середньому 7,5 тисяч адміністративних послуг, з яких основними напрямками є приймання заяв на внесення змін до реєстрів, формування документів, що засвідчують доходи, та реєстрація платників податків. Усього протягом року обслуговано понад 36,26 млн платників податків, зокрема 3,4 млн суб'єктів господарювання та 32,86 млн громадян. Такі показники свідчать про ефективність впровадження цифрових сервісів, спрямованих на задоволення потреб платників у контексті значного ускладнення економічних і соціальних умов. Подальше вдосконалення електронних платформ дозволить підвищити продуктивність адміністративного апарату та забезпечити сталість функціонування податкової системи.

У 2023 році Державна податкова служба України значно посилила зовнішню комунікацію, що стало важливим інструментом забезпечення прозорості та доступності інформації для платників податків. За рік було підготовлено та поширено 118 253 інформаційні матеріали, що сприяло підвищенню обізнаності громадськості та бізнесу щодо актуальних змін у податковій політиці та сервісах. Проведено 8 090 заходів за участю медіа, включаючи пресконференції, брифінги та інтерв'ю, що дозволило налагодити ефективний діалог із суспільством [27].

Важливим аспектом комунікації стало розгляд 3 339 звернень громадян і проведення 1 361 зустрічі з платниками податків, що забезпечило оперативне

реагування на потреби бізнесу та фізичних осіб. Також опрацьовано 875 медійних запитів, що свідчить про зростання інтересу до діяльності податкових органів з боку засобів масової інформації. Така активність у сфері зовнішніх комунікацій підвищує довіру до податкових органів та сприяє формуванню прозорої системи взаємодії із суспільством.

Державна податкова служба України у 2023 році продемонструвала значні досягнення у сфері обробки електронних документів, що стало можливим завдяки впровадженню сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. На початок 2024 року обсяг даних, які зберігаються та обробляються в ІКС ДПС, досяг 3,5 петабайтів, що є свідченням масштабності та складності системи управління даними. Щоденно через ІКС проходить 31,2 мільйона електронних документів, з яких 1,2 мільйона є вхідними, 2,8 мільйона – вихідними, а 13,6 мільйона становлять чеки програмних реєстраторів розрахункових операцій (ПРРО) [27].

Високий рівень цифровізації підтверджується тим, що 98,2% юридичних осіб та 95,7% фізичних осіб подають звітність до контролюючих органів виключно в електронному вигляді. Усього протягом 2023 року було подано понад 484 мільйони електронних документів, що підкреслює зростаючу роль цифрових сервісів у забезпеченні ефективності податкового адміністрування. Наявність 622 електронних форм і 175 наборів даних створює умови для повноцінного функціонування системи Big Data, спрямованої на аналіз та оптимізацію податкових процесів. Це свідчить про високий рівень адаптивності та інституційного розвитку ДПС у складних умовах воєнного часу.

Застосунок «Моя податкова», запроваджений з 28 вересня 2023 року, став інноваційним інструментом для доступу громадян до електронних сервісів податкової служби України. Він дозволяє інтегрувати ключові функції, такі як перегляд персональних даних, інформацію з реєстрів, отримання повідомлень та використання різноманітних послуг, включно з поданням декларацій та отриманням довідок. Завдяки доступності на платформах iOS та Android,

застосунок значно спростив взаємодію між платниками податків і податковими органами, підвищуючи ефективність адміністрування та зручність користувачів [27].

Популярність застосунку відображається у значному зростанні кількості завантажень, що свідчить про його високу затребуваність серед громадян. За період з жовтня 2023 року до січня 2024 року кількість завантажень зросла з 22,8 до 51,9 тисяч, демонструючи швидке впровадження цифрових технологій у податкову систему див. рис. 2.2. Такий результат свідчить про правильний стратегічний напрямок цифровізації послуг та створення інтуїтивно зрозумілих платформ для взаємодії із платниками податків.

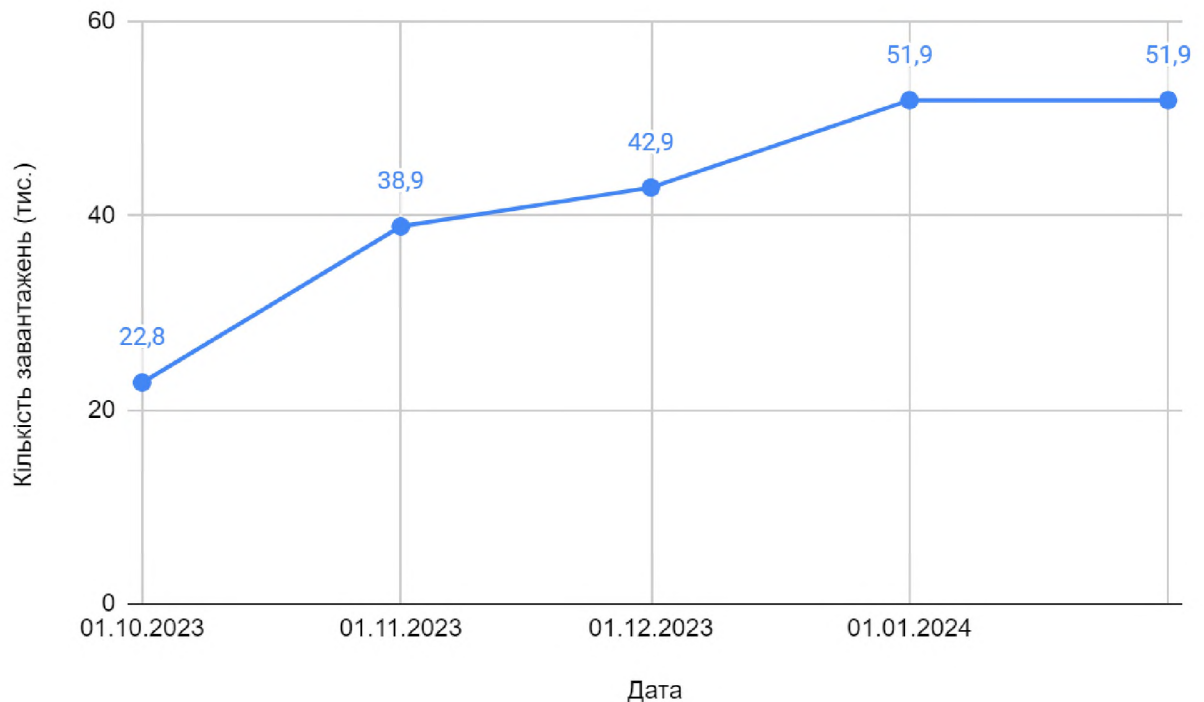

Рис. 2.2 Динаміка завантажень застосунку «Моя Податкова»

Станом на початок 2024 року до функціоналу додано 9 нових сервісів, що розширюють можливості платників податків у таких напрямках, як управління податковою інформацією, подання заяв та отримання доступу до реєстрів.

Користувачі отримали доступ до інформації про податковий борг, можливість його сплати через вкладку "Мої ППР" і доступ до 6 реєстрів ДПС,

включаючи реєстр неприбуткових установ. У режимі "Послуги" запроваджено подання заяв для реєстрації фізичних осіб-платників податків та включення до Реєстру волонтерів, а також інтеграцію з п'ятьма платіжними системами, що забезпечує зручність розрахунків із бюджетом. Функція "Повідомлення" спрощує інформування платників податків про листи та повідомлення, надіслані з електронного кабінету. Ці інновації значно підвищують якість обслуговування та забезпечують прозорість податкової системи.

Електронний кабінет платника податків став ключовим елементом цифровізації податкової системи України, забезпечуючи зручний і ефективний доступ до державних послуг у режимі онлайн. Станом на початок 2024 року платформа пропонує 130 сервісів, що включають подання звітності, аналітичні сервіси, доступ до реєстрів, сплату податків із використанням QR-коду та функціонал для різних категорій користувачів. Упродовж 2023 року було впроваджено 62 нові форми звітності та 125 форм сервісних запитів, що дозволило розширити можливості платформи та зробити її більш адаптованою до потреб платників [27].

Функціонал Е-кабінету охоплює 4,6 мільйона користувачів приватної частини платформи, серед яких доступні різні типи кабінетів для бізнесу, громадян, осіб-нерезидентів, посадових осіб органів влади, органів місцевого самоврядування та інспекторів. Найпопулярнішими послугами стали доступ до особистої інформації, подання електронних документів, а також використання аналітичних сервісів. Зважаючи на інтеграцію з понад 12 реєстрами та підтримку сучасних технологій, Е-кабінет виконує важливу функцію забезпечення прозорості, доступності та оперативності податкового адміністрування в Україні.

Електронний кабінет громадянина, як частина Е-кабінету, забезпечив суттєве розширення можливостей для громадян у доступі до податкових послуг та інформації. У 2023 році було проведено комплексну модернізацію, зокрема оновлено головну сторінку, інтерфейс для громадян та спрощено процеси подання довідок про доходи. Завдяки цим змінам вдалося забезпечити

інтуїтивність платформи, автоматичне заповнення адресних даних із реєстру ДРФО та підтримку елементів супроводу користувачів через підказки та запитання [27].

Серед функціоналу доступні сервіси подання декларацій, заяв на реєстрацію та внесення змін до даних, отримання довідок про доходи, а також інструменти для сплати податків через QR-код. Інноваційним рішенням стало впровадження автоматичного предзаповнення декларацій, що охоплює інформацію про майновий стан та доходи громадян. За даними 2023 року, 80% громадян, які подавали декларації в електронному вигляді, скористалися послугами Е-кабінету, що підтверджує високий рівень адаптації населення до цифрових сервісів та ефективність платформи у спрощенні податкових процедур.

Чатбот InfoTAX став важливим інструментом інтеграції податкових сервісів у цифрове середовище, забезпечуючи доступність інформації для платників податків через смартфон. Станом на початок 2024 року сервіс охоплює 85 тисяч користувачів і пропонує 23 функціональні сервіси. Основними можливостями є push-повідомлення, які інформують про податковий календар, квитанції, сесії та забезпечують зворотний зв'язок. Це дозволяє оперативно отримувати важливу інформацію та знижувати адміністративні витрати для платників [27].

Додатково чатбот надає доступ до стану розрахунків із бюджетом, включаючи інформацію про особовий рахунок, податковий борг і переоплати, а також дані про зобов'язання майбутніх періодів. Сервіс інтегрує інформацію з ЄРПН, ЄРАН, СЕА ПДВ і СЕА РПСЕ, що дозволяє відстежувати залишки на рахунках, зареєстровані накладні та операції зупинки реєстрації документів. Інноваційною функцією є підтримка зміни профілю уповноваженої особи, що дозволяє одночасне управління даними для кількох платників. Завдяки інтеграції з аналітичними системами, такими як СМКОР, користувачі отримують інформацію про критерії ризиковості та податкову історію, що сприяє підвищенню прозорості та ефективності податкового адміністрування.

У 2023 році Контакт-центр ДПС продемонстрував високу ефективність у взаємодії з платниками податків. Загальна кількість опрацьованих дзвінків становила 854,3 тисячі, що свідчить про значний попит на телефонні консультації. Середній час очікування дзвінка залишався на рівні 95 секунд, а середня тривалість розмови — 202 секунди, що вказує на оперативність обробки запитів та глибину наданих консультацій. Щоденно один працівник обслуговував у середньому 77 дзвінків, що демонструє високий рівень навантаження на персонал див. табл. 2.3.

Таблиця 2.3.

Статистика обслуговування контакт-центру ДПС

Канал	Показник	Значення
Телефонні дзвінки	Кількість (всього, тис.)	854.3
	У середньому за день (тис.)	3.3
	У середньому за день на одного працівника	77.0
	Середній час очікування (сек.)	95.0
	Середній час розмови (сек.)	202.0
	Середня кількість працівників	43.0
Чати	Кількість (всього, тис.)	117.6
	У середньому за день (тис.)	0.5
	Середній час тривалості (хв.)	22.0
	Середня кількість працівників	20.0
	У середньому за день на одного працівника	25.0
E-mail	Кількість (всього, тис.)	5.6
	Відповідь на e-mail (протягом 1 р.д., тис.)	5.6
	Середній час обробки (хв.)	10.0
	Кількість опрацьованих за день	22.0

Джерело:[27]

Щодо інших каналів комунікації, було оброблено 117,6 тисяч чатів, середня тривалість яких становила 22 хвилини, що підкреслює ефективність роботи з електронними запитами. Водночас кількість опрацьованих електронних листів досягла 5,6 тисячі, із середнім часом обробки 10 хвилин.

Такі показники свідчать про адаптивність Контакт-центру до різних каналів взаємодії з платниками, забезпечуючи своєчасне реагування на їхні потреби.

Таким чином, Державна податкова служба України в умовах воєнного стану продемонструвала значну ефективність у забезпеченні доступності податкових послуг, адаптації до викликів та інтеграції сучасних цифрових технологій. У 2023 році реалізація міжнародних ініціатив, таких як програма «Tax-Trask» із Польщею та меморандум із Великою Британією, сприяла впровадженню передових стандартів адміністрування та прозорості. Понад 60 міжнародних заходів підкреслюють активну взаємодію із закордонними партнерами, що є важливим чинником інтеграції України у європейський податковий простір.

Електронні сервіси стали ключовим інструментом підтримки платників: у 2023 році їх кількість досягла 2,5 млн, що на 85% більше, ніж у попередньому році. Популярність таких рішень, як застосунок «Моя податкова» (51,9 тис. завантажень за кілька місяців), Е-кабінет із 130 сервісами та чатбот InfoTAX із 85 тис. користувачів, підкреслює успішність цифровізації. Щодня через ІКС ДПС обробляється понад 31,2 млн документів, із яких 98,2% юридичних і 95,7% фізичних осіб подають звітність в електронному форматі.

Контакт-центр ДПС обслуговував 854,3 тис. дзвінків за рік із середнім часом очікування 95 секунд та 202 секунди на розмову. Оброблено 117,6 тис. чатів із середньою тривалістю 22 хвилини та 5,6 тис. електронних листів із середнім часом обробки 10 хвилин. Такі показники свідчать про високий рівень організації сервісів, ефективну роботу персоналу та гнучкість системи в умовах кризи. Загалом, комплекс цифрових та організаційних заходів забезпечив стабільність податкової системи, адаптованість до умов воєнного стану та зростання довіри платників.

2.3 Основні проблеми та виклики в роботі податкових органів під час воєнного стану

У період воєнного стану податкові органи стикаються з численними проблемами, які впливають на ефективність їхньої діяльності та стабільність податкової системи загалом. Основні виклики стосуються управління ризиками, організаційної структуризації і т.д. див. табл. 2.4.

Таблиця 2.4.

**Основні проблеми та виклики в роботі податкових органів під час
воєнного стану**

№	Проблема/Виклик	Опис
1	Неструктурованість управління ризиками	Відсутність єдиної методології оцінки податкових ризиків та багаторічного стратегічного документа для їх аналізу та моніторингу. Формалізація підходу до управління ризиками в багатьох документах, що ускладнює їх узгодженість і контроль.
2	Низька систематизація процесів	Відсутність щорічного плану покращення податкової дисципліни, який охоплював би всі комплаєнс-ризиків. Недостатній фокус на секторальному аналізі ризиків, а також на окремих категоріях платників або регіонах.
3	Обмежена стратегія мінімізації ризиків	Концентрація на проведенні перевірок без належної уваги до навчальних заходів, вдосконалення інструкцій або підвищення кваліфікації персоналу. Відсутність узгодженого підходу до комунікації з платниками для зменшення податкових ризиків.
4	Недостатній моніторинг результативності	Відсутність сталої практики оцінки впливу заходів зі зменшення податкових ризиків. Недостатній моніторинг процесів управління ризиками та внесення коректив на основі аналізу результатів.
5	Виклики у впровадженні СУР	Повільний процес інтеграції системи управління податковими ризиками (СУР) в організаційну структуру ДПС. Брак кваліфікованих кадрів, зокрема аналітиків і IT-фахівців, для забезпечення ефективного функціонування СУР.
6	Відсутність прозорості	Невідповідність сучасним міжнародним стандартам податкового комплаєнсу, як-от рекомендаціям ОЕСР і МВФ. Втаємниченість концептуальних підходів до управління податковими ризиками, що викликає сумніви у платників і експертів.
7	Технічні та ресурсні обмеження	Складнощі з обробкою великих обсягів інформації та мінімізацією людського фактора через недостатню автоматизацію. Недостатня технічна підтримка для впровадження автоматизованої системи управління ризиками (АСУР).

Джерело: [8]

У податковій системі України відсутній єдиний стратегічний документ, який би комплексно регулював процеси управління податковими ризиками, що створює низку операційних проблем. Наразі управління податковими ризиками є розпорошеним у багатьох окремих документах, що ускладнює їх узгодженість і контроль з боку центрального апарату. Крім того, бракує сталої практики формування довгострокових планів, які б охоплювали всі аспекти податкових ризиків, що знижує здатність системи реагувати на нові виклики. Формалізація процесу управління ризиками залишається недостатньо ефективною, що впливає на результативність заходів із мінімізації податкових втрат. Усе це вказує на серйозну нестачу структурованого підходу, який би відповідав міжнародним стандартам.

Діагностика системи управління ризиками у 2018 році за методологією TADAT засвідчила низький рівень організації цього процесу. Виявлено, що чинні підходи не відповідають сучасним практикам і є значно слабшими, ніж у багатьох країнах світу. Наприклад, відсутність щорічного плану покращення податкової дисципліни призводить до розпорошення зусиль і невідповідності між очікуваними результатами та фактичними досягненнями. Крім того, система управління ризиками не охоплює окремих галузей економіки або категорій платників податків, що обмежує її ефективність у зниженні ризиків. Це ставить податкову систему у вразливе становище перед загрозами втрати доходів [8].

Податкові органи України демонструють недостатню систематизацію процесів, що стосуються управління податковими ризиками. На сьогодні бракує інтегрованого підходу до оцінювання податкових ризиків, що призводить до розрізненості у виконанні завдань. Наприклад, плани податкових органів переважно зосереджені на перевірках, тоді як інші заходи, такі як аналіз галузей або регіонів, ігноруються. Відсутність цільових секторальних стратегій ускладнює боротьбу з ризиками у специфічних сферах економіки. Це створює неефективність у плануванні дій та відсутність єдиної логіки реагування на податкові порушення.

Додатковою проблемою є низький рівень координації між центральними та регіональними підрозділами податкової системи. Наразі система не враховує регіональні особливості, а тому податкові органи в окремих областях залишаються без належної аналітичної підтримки. Формування планів дій відбувається хаотично, без урахування специфіки різних галузей економіки, що ускладнює процес оцінки ризиків. Відсутність єдиної методики та структурованого підходу до планування лише посилює проблему. Як результат, існує розрив між стратегічними цілями та практичною реалізацією заходів.

Стратегія мінімізації податкових ризиків у податковій системі України залишається обмеженою і переважно базується на проведенні податкових перевірок. Водночас недостатня увага приділяється іншим напрямам, таким як комунікація з платниками податків, що могла б сприяти зниженню кількості порушень. Брак системи регулярного навчання для платників, а також підвищення кваліфікації співробітників ДПС, значно знижує ефективність заходів із мінімізації ризиків. Наприклад, процес вдосконалення робочих інструкцій та інновацій у процедурах залишається несистематизованим, що не дозволяє адаптуватися до нових викликів. Наразі такі недоліки перешкоджають запровадженню більш комплексних і результативних підходів [8].

Ще однією проблемою є формалізованість існуючих процесів, які не охоплюють всі аспекти управління податковими ризиками. Чинна стратегія не враховує потреб у зменшенні ризиків у конкретних галузях економіки або серед окремих груп платників податків. Це обмежує здатність податкової служби до ефективної профілактики та запобігання порушенням. Додатково, відсутність регулярних аналізів успішності вжитих заходів посилює ризик недонадходжень до бюджету. У підсумку, така ситуація ставить під загрозу реалізацію довгострокових цілей щодо стабілізації фінансових потоків у державі.

Одна з ключових проблем роботи податкових органів полягає у відсутності ефективного моніторингу результатів заходів зі зменшення

податкових ризиків. На сьогодні аналіз ефективності впроваджених стратегій майже не проводиться, що унеможливлює виявлення слабких місць у системі. Наприклад, жодна із запропонованих раніше ініціатив не супроводжується детальними оцінками її впливу на податкові надходження. Відсутність систематичного моніторингу також створює проблеми у плануванні подальших дій. Як наслідок, податкові органи не мають інструментів для оперативного коригування своїх підходів.

Відсутність регулярної оцінки результатів спричиняє невідповідність між стратегічними цілями та реальними досягненнями. Крім того, обмежений аналіз даних унеможливлює побудову прогнозів щодо ефективності впроваджених заходів. Це ставить податкові органи у вразливе становище перед змінами у зовнішньому середовищі. Відсутність моніторингу також ускладнює виявлення успішних практик, які могли б бути застосовані для зменшення ризиків у інших секторах. Таким чином, проблема недостатнього моніторингу потребує нагального вирішення, щоб підвищити результативність роботи податкової служби [8].

Впровадження системи управління ризиками (СУР) стикається зі значними труднощами через її повільну інтеграцію у структуру та процеси діяльності податкових органів. На сьогодні не забезпечено належного технічного і кадрового ресурсу для функціонування СУР, що є серйозною перешкодою для ефективної реалізації стратегічних цілей. Однією з ключових проблем є нестача кваліфікованих аналітиків та ІТ-фахівців, які могли б забезпечити обробку великих обсягів даних і підтримку автоматизованих рішень. Додатково, механізми моніторингу та оцінки податкових ризиків залишаються нерозвиненими, що унеможливлює повноцінну роботу системи. У результаті податкові органи втрачають можливість оперативно реагувати на ідентифіковані ризики.

Також відсутність узгодженого підходу до управління СУР уповільнює інтеграцію системи у повсякденну діяльність ДПС. Відсутність затверджених методологічних документів, зокрема чітких регламентів і стандартів, створює

розрив між стратегічними цілями та практичним виконанням. Це спричиняє неефективність управління податковими ризиками та впливає на результати фінансового контролю. Такі виклики знижують можливість податкових органів мінімізувати втрати державного бюджету та підвищити рівень добровільного дотримання податкового законодавства. Проблема вимагає системного підходу до подолання внутрішніх організаційних бар'єрів.

Однією з серйозних проблем податкової системи є брак прозорості у впровадженні нових підходів до управління ризиками, зокрема системи СУР. Відсутність публікації ключових документів, таких як Концепція функціонування СУР, створює дефіцит інформації як для експертного середовища, так і для платників податків. Це ускладнює розуміння сутності реформ і викликає недовіру до дій податкових органів. Додатково, бракує комунікації щодо шляхів мінімізації податкових ризиків і запланованих змін у роботі системи, що породжує сумніви у добросовісних платників.

Відсутність прозорості також негативно впливає на можливість залучення міжнародного досвіду, зокрема рекомендацій ОЕСР і МВФ. Наприклад, положення міжнародних стандартів, таких як ISO 31000:2018, не впроваджені в повному обсязі, що обмежує ефективність СУР. Відсутність належного обговорення з бізнес-асоціаціями та експертами ускладнює формування стратегічного плану дій. Загалом, проблема недостатньої відкритості посилює недовіру з боку платників податків, що є суттєвим викликом для успішної реалізації запланованих реформ [8].

Податкові органи стикаються з великими технічними обмеженнями, зокрема через недостатню автоматизацію процесів і відсутність сучасної інфраструктури для обробки великих обсягів даних. Наприклад, наразі система управління ризиками не може ефективно використовувати технології Big Data для аналізу інформації про платників податків. Відсутність автоматизованих рішень обмежує здатність до оперативного реагування на податкові ризики, що створює додаткові виклики для адміністрування. Крім

того, обмежені технічні можливості ускладнюють інтеграцію СУР із загальною структурою роботи податкових органів.

Ще однією важливою проблемою є нестача кваліфікованих кадрів, здатних працювати із сучасними ІТ-системами. Недостатня кількість фахівців у сфері аналітики та інформаційних технологій значно уповільнює процес впровадження автоматизованих рішень. Це також ускладнює розробку інформаційно-технічних засобів підтримки СУР, які мають стати основою для моніторингу та оцінки ризиків. У результаті податкові органи стикаються з необхідністю витратити значні ресурси на ручну обробку даних, що знижує ефективність адміністрування. Таким чином, технічні та ресурсні обмеження є ключовими факторами, що гальмують розвиток сучасної податкової системи.

Таким чином, робота податкових органів у період воєнного стану стикається з низкою системних проблем та викликів, які потребують комплексного підходу до їх вирішення. Неструктурованість процесів управління податковими ризиками та відсутність єдиного стратегічного документа обмежують здатність податкової системи ефективно реагувати на виклики. Низька систематизація процесів, зокрема брак секторального аналізу та цільових стратегій, ускладнює боротьбу з ризиками у конкретних галузях економіки. Обмеженість стратегії мінімізації ризиків, орієнтованої переважно на перевірки, залишає поза увагою важливі аспекти, такі як навчання платників та удосконалення внутрішніх процедур. Відсутність регулярного моніторингу результативності заходів призводить до невідповідності між стратегічними цілями та фактичними результатами. Крім того, недостатня прозорість у впровадженні СУР посилює недовіру платників податків, а технічні та кадрові обмеження значно ускладнюють процес цифровізації системи. Усе це свідчить про необхідність значних зусиль для модернізації податкової системи та забезпечення її стійкості в умовах кризового періоду.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Дослідивши основні проблеми та виклики в роботі податкових органів під час воєнного стану, пропонуємо конкретні рекомендації, спрямовані на усунення системних недоліків та покращення ефективності їхньої діяльності. Ці рекомендації охоплюють ключові аспекти, такі як структурованість процесів, вдосконалення моніторингу, впровадження сучасних технологій, підвищення прозорості та кадрової компетентності див. табл. 3.1, що забезпечує їхню чіткість та послідовність.

Таблиця 3.1.

Рекомендації щодо удосконалення діяльності податкових органів під час воєнного стану

№	Рекомендація	Опис
1	Формування єдиної методології управління ризиками	Розробка багаторічного стратегічного документа, який визначатиме стандарти оцінки, аналізу та моніторингу податкових ризиків.
2	Введення секторального та регіонального аналізу податкових ризиків	Створення щорічного плану покращення податкової дисципліни з урахуванням особливостей галузей економіки та регіонів.
3	Розробка навчальних програм для персоналу та платників податків	Запровадження освітніх ініціатив, спрямованих на підвищення кваліфікації працівників податкової служби та обізнаності платників податків.
4	Регулярний моніторинг результативності заходів із зниження ризиків	Встановлення системного підходу до оцінки ефективності заходів зі зменшення податкових ризиків і внесення коректив на основі результатів аналізу.
5	Прискорення впровадження СУР	Створення технічної та кадрової бази для повноцінного функціонування системи управління податковими ризиками.
6	Забезпечення прозорості	Опублікування ключових концептуальних документів та залучення міжнародного досвіду для підвищення довіри до податкових органів.
7	Модернізація технічної інфраструктури	Впровадження автоматизованих систем обробки даних для підвищення точності оцінки ризиків і зниження витрат на адміністрування.

Джерело: [8]

Формування єдиної методології управління ризиками є критично важливим для усунення фрагментарності в роботі податкових органів. Наразі відсутність єдиного багаторічного стратегічного документа призводить до розпорошення зусиль між різними підрозділами, дублювання функцій і зниження ефективності управління. Створення такого документа має включати стандарти оцінки ризиків, механізми їх моніторингу, методи аналізу і процедури впровадження коригувальних заходів. Це забезпечить чіткі алгоритми роботи на всіх рівнях організації податкової системи та сприятиме підвищенню відповідальності керівників за виконання поставлених завдань. Важливим елементом методології стане врахування міжнародного досвіду, зокрема стандартів ISO 31000:2018, які визначають принципи та рекомендації з управління ризиками. Окрім того, методологія повинна бути адаптована до умов воєнного стану, враховуючи економічні, регіональні та соціальні ризики. Такий підхід дозволить оптимізувати ресурси податкових органів і забезпечить сталість їхньої роботи навіть у кризових умовах. У результаті це сприятиме зниженню втрат державного бюджету та підвищенню рівня добровільного виконання податкових зобов'язань.

Запровадження секторального аналізу дозволить податковим органам більш точно ідентифікувати ризики, характерні для окремих галузей економіки або регіонів. Це особливо важливо в умовах воєнного стану, коли економічна активність у різних секторах та регіонах значно варіюється. Секторальний аналіз сприятиме визначенню ризикових зон, таких як високий рівень ухилення від податків у торгівлі чи послугах, або зниження податкової дисципліни в регіонах, що постраждали від бойових дій. Використання таких даних дозволить податковим органам спрямовувати ресурси на найбільш проблемні ділянки. Крім того, регіональний аналіз забезпечить ефективніше планування податкових перевірок із врахуванням локальних особливостей. Розробка щорічного плану покращення податкової дисципліни на основі секторального аналізу дозволить систематизувати зусилля податкових органів. Це підвищить рівень податкової дисципліни та зменшить втрати державного

бюджету. Зрештою, такий підхід забезпечить адаптивність податкової системи до нових викликів і потреб економіки.

Розробка навчальних програм для персоналу та платників податків має ключове значення для підвищення ефективності податкового адміністрування. Для персоналу податкових органів навчання повинно охоплювати сучасні методи аналізу ризиків, роботу з автоматизованими системами, а також розвиток комунікативних навичок. Це дозволить покращити якість обслуговування платників та сприятиме оперативнішому вирішенню податкових спорів. Для платників податків навчальні програми повинні бути орієнтовані на запобігання типових помилок у податковій звітності, дотримання термінів і розуміння нормативних змін. Запровадження таких програм сприятиме формуванню довіри до податкових органів і підвищенню рівня добровільного виконання зобов'язань. Залучення до навчальних ініціатив бізнес-асоціацій і громадських організацій дозволить зробити процес взаємодії більш відкритим і ефективним. Навчальні програми також допоможуть уніфікувати підходи до адміністрування податків у різних регіонах країни. Це сприятиме зміцненню податкової дисципліни та зниженню ризиків ухилення від податків.

Відсутність систематичного моніторингу результативності заходів із зниження ризиків є однією з головних причин низької ефективності податкового адміністрування. Впровадження регулярного моніторингу дозволить оцінювати, які заходи мають найвищий вплив на зменшення податкових ризиків. Це забезпечить обґрунтованість прийняття управлінських рішень і дозволить оперативно вносити корективи. Моніторинг повинен базуватися на аналізі ключових показників, таких як динаміка податкових надходжень, кількість виявлених порушень та ефективність перевірок. Крім того, результати моніторингу мають бути інтегровані в стратегічне планування, що дозволить підвищити адаптивність системи до змін у середовищі. Залучення автоматизованих інструментів до моніторингу забезпечить точність і швидкість обробки даних. Це знизить ризики

суб'єктивного впливу на оцінку результативності. У результаті регулярний моніторинг стане основою для постійного вдосконалення податкового адміністрування.

Прискорення впровадження системи управління ризиками (СУР) є нагальним завданням, враховуючи сучасні виклики у сфері податкового адміністрування. Поточний процес інтеграції СУР є повільним через брак технічних ресурсів і недостатню кількість підготовленого персоналу. Для забезпечення ефективної роботи системи необхідно розширити її технічні можливості, включаючи використання сучасного програмного забезпечення. Додатково, створення нових аналітичних підрозділів, оснащених спеціалізованими інструментами, сприятиме прискоренню впровадження. Інтеграція СУР на всіх рівнях організаційної структури податкових органів забезпечить її доступність для аналізу даних і прийняття рішень. Особлива увага має бути приділена кадровому комплектуванню, включаючи залучення аналітиків і IT-фахівців. Це дозволить зменшити кількість нерозглянутих ризиків та оптимізувати адміністрування. У підсумку СУР стане ключовим інструментом управління податковими ризиками.

Забезпечення прозорості є необхідною умовою підвищення довіри до податкових органів. На сьогодні відсутність публічних стратегічних документів, таких як Концепція СУР, створює дефіцит інформації для платників податків та експертів. Відкритість у публікації таких матеріалів дозволить краще інформувати платників про основні напрямки реформ. Це також сприятиме залученню міжнародного досвіду, наприклад, стандартів ОЕСР і МВФ, для покращення управління ризиками. Публікація ключових концепцій дозволить платникам податків краще розуміти свої обов'язки та можливості. Такий підхід зменшить кількість податкових порушень, викликаних недостатньою обізнаністю. Прозорість також створить умови для конструктивного діалогу між податковими органами та бізнесом. У результаті це сприятиме побудові ефективнішої податкової системи.

Модернізація технічної інфраструктури є ключовим елементом у вдосконаленні податкового адміністрування. На сьогодні відсутність сучасного обладнання та програмного забезпечення значно обмежує можливості податкових органів у роботі з великими обсягами даних. Впровадження автоматизованих систем, зокрема аналітичних платформ і технологій Big Data, дозволить підвищити ефективність аналізу податкових ризиків та швидкість обробки інформації.

Використання інструментів штучного інтелекту стане важливим кроком у вдосконаленні роботи податкових органів, оскільки дозволить автоматизувати рутинні процеси, такі як ідентифікація потенційних ризиків і прогнозування порушень. Інтеграція ІІІ також сприятиме створенню самонавчальних систем для виявлення складних схем ухилення від податків і підвищення точності прогнозування. Крім того, модернізація технічної інфраструктури забезпечить можливість інтеграції з іншими державними системами, такими як реєстри платників податків або банківські платіжні платформи, для отримання вичерпної інформації про фінансову діяльність суб'єктів. Це дозволить знизити залежність від людського фактора та мінімізувати ризики помилок.

Таким чином, запропоновані рекомендації щодо удосконалення діяльності податкових органів спрямовані на подолання основних викликів, пов'язаних із управлінням податковими ризиками під час воєнного стану. Формування єдиної методології забезпечить структурованість процесів і підвищить ефективність роботи на всіх рівнях. Введення секторального та регіонального аналізу дозволить адаптувати заходи до особливостей окремих галузей і регіонів, знижуючи податкові втрати. Освітні програми для персоналу та платників покращать якість взаємодії і сприятимуть підвищенню рівня добровільного виконання податкових зобов'язань. Регулярний моніторинг заходів з управління ризиками забезпечить постійну оптимізацію та точність адміністративних процесів. Прискорення впровадження СУР і модернізація технічної бази з інтеграцією ІІІ підвищать ефективність і швидкість аналізу ризиків.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі було досліджено особливості діяльність податкових органів під час воєнного стану в Україні, згідно поставлених завдань можна зробити наступні висновки:

1. Аналізуючи теоретичні підходи та емпіричні дослідження, можна зробити висновок, що ефективність роботи податкових органів у кризових умовах визначається гнучкістю, прозорістю та оперативністю. Підвищення довіри громадян до податкової системи є важливим завданням, яке потребує спрощення процедур та впровадження цифрових інструментів. Зокрема, автоматизація процесів адміністрування значно скорочує витрати часу та знижує ймовірність помилок. Однак, невирішеними залишаються питання оптимізації податкової бази, що вимагає комплексного аналізу національних і міжнародних практик. Посилення міжнародної співпраці дозволяє впроваджувати кращі стандарти адміністрування, але потребує гармонізації із чинним законодавством. У кризових ситуаціях особливо важливо зберігати баланс між фінансовою стабільністю та підтримкою економіки, що вимагає подальших наукових досліджень.

2. Методи дослідження податкової діяльності під час кризи охоплюють організаційно-технічні, спеціальні та прогнозуючі підходи. Організаційно-технічні методи спрямовані на підтримання стабільності податкових органів через автоматизацію контролю та моніторинг ключових показників. Спеціальні методи переконання і примусу стимулюють добровільне виконання зобов'язань платниками, особливо у складних соціально-економічних умовах. Непрямі методи, як-от аналіз банківських транзакцій, дозволяють ідентифікувати ризики без прямого контакту з платниками. Використання великих даних та алгоритмів машинного навчання відкриває нові можливості для точного прогнозування ризиків і адаптації політики. Інтеграція прогнозуючих алгоритмів у реальний час підвищує здатність податкових органів швидко реагувати на зміни. Оцінка адміністративної ефективності

через аналіз впливу податкових норм на стабільність економіки дозволяє визначати пріоритети для оптимізації ресурсів.

3. Діяльність податкових органів у період воєнного стану регулюється новими нормативними актами, спрямованими на адаптацію до кризових умов. Постанова КМУ № 832 від 18 липня 2024 року акцентує увагу на оптимізації кадрового складу податкових органів та перерозподілі ресурсів. Законодавчі зміни, такі як Закон про адміністрування окремих податків, запроваджують механізми пільгового оподаткування для підтримки економіки. Постанова КМУ № 1185 від 22 жовтня 2024 року розширює доступ податкових органів до банківської інформації, посилюючи контроль за фінансовими потоками. Наказ Міністерства фінансів № 52 від 8 лютого 2024 року вводить нові правила інформаційної взаємодії між фінансовими установами. Такі нормативні зміни створюють умови для підвищення інституційної спроможності податкової системи. Ці заходи забезпечують баланс між інтересами держави та бізнесу, сприяючи фінансовій стабільності.

4. У період воєнного стану Державна податкова служба України значно посилсила свою цифрову інфраструктуру для підтримки платників. У 2023 році кількість електронних сервісів зросла на 85%, що свідчить про активну інтеграцію сучасних технологій. Застосунок «Моя податкова», чатбот InfoTAX та Е-кабінет стали ключовими інструментами для доступу громадян до податкових послуг. У середньому через електронні сервіси обробляється 31,2 млн документів щодня, що демонструє масштаб цифровізації. Контакт-центр ДПС опрацював понад 854,3 тис. дзвінків за рік, забезпечуючи оперативну підтримку платників податків. Участь у міжнародних програмах, таких як «Tax-Track», сприяє впровадженню передових стандартів адміністрування. Такі заходи забезпечують стабільність податкової системи навіть у складних умовах.

5. Податкові органи стикаються з рядом викликів, які ускладнюють ефективну реалізацію їхніх функцій. Основною проблемою є нестача систематизації процесів, що обмежує здатність реагувати на виклики.

Відсутність єдиного стратегічного документа з управління ризиками ускладнює моніторинг та коригування податкової політики. Обмеженість стратегії мінімізації ризиків, зокрема орієнтація лише на перевірки, залишає поза увагою важливі аспекти, як-от навчання платників. Недостатній моніторинг ефективності заходів посилює розрив між цілями та досягненнями податкових органів. Технічні обмеження та недостатня цифровізація процесів також є суттєвими перешкодами. Усе це вимагає комплексного підходу до модернізації системи та адаптації до умов кризи.

6. Запропоновані рекомендації спрямовані на подолання основних викликів та підвищення ефективності роботи податкових органів. Формування єдиної методології управління ризиками створить структуровану основу для планування та моніторингу. Введення секторального аналізу дозволить враховувати специфіку галузей економіки та підвищити адаптивність заходів. Навчальні програми для персоналу та платників сприятимуть зростанню професійного рівня та довіри до податкових органів. Регулярний моніторинг заходів забезпечить своєчасне коригування політики відповідно до змін у середовищі. Прискорення впровадження СУР та модернізація технічної бази з інтеграцією ІІІ підвищать точність оцінки ризиків. Усі ці заходи спрямовані на стабілізацію податкової системи та збереження економічної стабільності у кризовий період.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гаврилюк Р. О., Дутчак А. І., Дутчак О. І. Гуманізація податкової політики України в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 6. С. 307–311. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-6/70> (дата звернення: 17.11.2024).
2. Галабурда А., Шевченко С. Податкова політика в умовах воєнного стану. *Економічний вісник університету*. 2022. № 54. С. 123–130. URL: <https://doi.org/10.31470/2306-546x-2022-54-123-130> (дата звернення: 18.11.2024).
3. Голядова Т. О. Правове регулювання податкової системи України у нових реаліях. *Expert paradigm of law and public administration*. 2023. № 5(23). С. 90–100. URL: [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2022-5\(23\)-90-100](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2022-5(23)-90-100) (дата звернення: 18.11.2024).
4. Горин В. П., Була П. В., Чорноус В. С. Податкова політика України в умовах воєнного часу: реалії, безпекові виклики та перспективи подолання. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*. 2024. № 18. С. 23–31. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.18.23> (дата звернення: 17.11.2024).
5. Греца В. Я. Модифікація податкової системи в умовах воєнного стану. *Науковий вісник ужгородського національного університету*. 2023. Т. 2, № 78. С. 24–31. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.78.2.3> (дата звернення: 17.11.2024).
6. Деякі питання Державної податкової служби України. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/832-2024-p#Text> (дата звернення: 21.11.2024).
7. Костенко Ю. О., Шувалова Т. О. Щодо захисту прав платників податків в умовах воєнного стану. *Kyiv law journal*. 2023. № 1. С. 187–193. URL: <https://doi.org/10.32782/klj/2023.1.28> (дата звернення: 17.11.2024).

8. Курілов Є. Проблеми впровадження системи управління податковими ризиками у податкових органах | Think brave. *Think brave*. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/227311_problemi-vprovadzhennya-sistemi-upravlnnya-podatkovimi-rizikami-u-podatkovikh-organakh (дата звернення: 21.11.2024).

9. Мізіна І. В. Правове регулювання діяльності податкових органів у період воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 6. С. 258–260. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-6/60> (дата звернення: 17.11.2024).

10. Омельчук В., Кармаліта М. Щодо проблемних аспектів відшкодування збитків, завданих органами дпс. *Право в умовах воєнного стану*: 36. тез Всеукр. науково-практ. конф., м. Ірпінь-Тернопіль, 12 трав. 2023 р. С. 135–144.

11. Павлютін Ю. М. Деякі аспекти юрисдикційної діяльності державної податкової служби України в умовах євроінтеграційного процесу. *Право та державне управління*. 2023. № 3. С. 233–238. URL: <https://doi.org/10.32782/pdu.2023.3.35> (дата звернення: 17.11.2024).

12. Піхоцька М. Р. Стан та перспективи розвитку державного фінансового контролю в умовах воєнного стану. *Ефективна економіка*. 2024. № 9. С. 1–18. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.9.65> (дата звернення: 18.11.2024).

13. Податковий кодекс України. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#top> (дата звернення: 17.11.2024).

14. Положення про Державну податкову службу України. *Державна податкова служба України*. URL: <https://tax.gov.ua/pro-sts-ukraini/pologennya/> (дата звернення: 21.11.2024).

15. Про введення воєнного стану в Україні. *Офіційний вебпортал парламенту України*.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 21.11.2024).

16. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо запровадження диференційованої рентної плати за видобування газу природного. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2139-20#Text> (дата звернення: 21.11.2024).

17. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків у період воєнного, надзвичайного стану. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2173-20#Text> (дата звернення: 21.11.2024).

18. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#Text> (дата звернення: 21.11.2024).

19. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення: 21.11.2024).

20. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20> (дата звернення: 21.11.2024).

21. Про внесення змін до Положення про Державну податкову службу України. *Офіційний вебпортал парламенту України*.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1185-2024-п#Text> (дата звернення: 21.11.2024).

22. Про внесення змін до Порядку інформаційної взаємодії Державної податкової служби України, її територіальних органів, Державної казначейської служби України, її територіальних органів, місцевих фінансових органів у процесі повернення (перерахування) платникам податків помилково та/або надміру сплачених сум грошових зобов'язань та пені. *Офіційний вебпортал парламенту України.*

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0274-24#Text> (дата звернення: 21.11.2024).

23. Про внесення змін до розділу VI "Прикінцеві та перехідні положення" Бюджетного кодексу України та розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України. *Офіційний вебпортал парламенту України.*

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2192-20#Text> (дата звернення: 21.11.2024).

24. Про затвердження Методології проведення оцінювання інструментів податкової політики, які призводять до податкових видатків. *Офіційний вебпортал парламенту України.*

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0474201-24#top> (дата звернення: 18.11.2024).

25. Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України. *Офіційний вебпортал парламенту України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-п#Text> (дата звернення: 21.11.2024).

26. Про затвердження Порядку зарахування у рахунок майбутніх платежів єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування або повернення надміру та/або помилково сплачених коштів. *Офіційний вебпортал парламенту України.*

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1185-21#Text> (дата звернення: 17.11.2024).

27. Публічний звіт ДПС 2023. *Державна податкова служба України*. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/791153.html> (дата звернення: 21.11.2024).

28. Сарана Л. А. Особливості управління податковими ризиками держави на час дії воєнного стану. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2022. № 4. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-4-08-03> (дата звернення: 17.11.2024).

29. Скороход І. В. Методи податкової діяльності та їх класифікація. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: юриспруденція*. 2018. Т. 1, № 36. С. 109–112. URL: https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc36/part_1/28.pdf (дата звернення: 18.11.2024).

30. Смирна К. Основні проблеми системи оподаткування України. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. С. 1–8. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-132> (дата звернення: 18.11.2024).

31. Товстуха Д. О. Роль податкової політики у забезпеченні фінансово-економічної безпеки держави. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 5. С. 628–635. URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.05.97> (дата звернення: 17.11.2024).

32. Федчишин В. Застосування непрямих методів податкового контролю в Україні. *Центр економічної стратегії*. URL: <https://ces.org.ua/policy-brief-indirect-methods-of-tax-control/> (дата звернення: 18.11.2024).

33. Фоміна Т. В., Пугаченко О. Б., Коломоєць О. Д. Податкові перевірки як спосіб здійснення податкового контролю. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2023. № 9(42). С. 153–163. URL: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2023.9\(42\).153-163](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2023.9(42).153-163) (дата звернення: 17.11.2024).

34. Шопіна І. М. Функції громадського контролю у реформуванні податкової системи та удосконаленні діяльності державної податкової служби

України. Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. № 3. С. 425–429.
URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.03.73> (дата звернення: 17.11.2024).

35. Appiah T., Domeher D., Agana J. A. Tax knowledge, trust in government, and voluntary tax compliance: insights from an emerging economy. *Sage open*. 2024. Vol. 14, no. 2. URL: <https://doi.org/10.1177/21582440241234757> (date of access: 18.11.2024).

36. Aslett J. Tax administration: essential analytics for compliance risk management. *Technical notes and manuals*. 2024. Vol. 2024, no. 001. P. 1. URL: <https://doi.org/10.5089/9798400260063.005> (date of access: 18.11.2024).

37. A Survey of Tax Risk Detection Using Data Mining Techniques / Q. Zheng et al. *Engineering*. 2023. URL: <https://doi.org/10.1016/j.eng.2023.07.014> (date of access: 18.11.2024).

38. D'Souza A., Mampilly Z. Conflict, taxation, and development. UNU-WIDER, 2024. 27 p. URL: <https://doi.org/10.35188/unu-wider/2024/523-3> (date of access: 17.11.2024).

39. Frizell J. Rallying fiscal patriotism: war taxes in the contemporary world. *Comparative political studies*. 2024. Vol. 57, no. 8. P. 1375–1405. URL: <https://doi.org/10.1177/00104140231194061> (date of access: 17.11.2024).

40. Frizell J. War and modern taxation. *Global taxation*. 2022. P. 43–66. URL: <https://doi.org/10.1093/oso/9780192897572.003.0002> (date of access: 17.11.2024).

41. Hall G., Sargent T. Three world wars: fiscal–monetary consequences. *Proc. natl. acad. sci. U.S.A.* 2022. Vol. 119, no. 18. P. 1–12. URL: <https://doi.org/10.1073/pnas.2200349119> (date of access: 17.11.2024).

42. Khozen I., Setyowati M. S. Managing taxpayer compliance: Reflections on the drivers of willingness to pay taxes in times of crisis. *Cogent Business & Management*. 2023. Vol. 10, no. 2. URL: <https://doi.org/10.1080/23311975.2023.2218176> (date of access: 18.11.2024).

43. Kostyshyn N., Yakovets T. Accounting and taxing system in conditions of the state of war: how to act and what the consequences. *Herald of Economics*. 2022. No. 2. P. 99. URL: <https://doi.org/10.35774/visnyk2022.02.099> (date of access: 18.11.2024).

44. Liuhong C. Research on Tax Collection and Administration Application and Legal Issues Based on Big Data Analysis. *Journal of Sensors*. 2022. Vol. 2022. P. 1–11. URL: <https://doi.org/10.1155/2022/6578964> (date of access: 18.11.2024).

45. Magopets O., Gai O. Administration of taxes in the system of factors ensuring the effective implementation of the tax policy of the state. *Central ukrainian scientific bulletin. economic sciences*. 2023. No. 9(42). P. 90–99. URL: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2023.9\(42\).90-99](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2023.9(42).90-99) (date of access: 18.11.2024).

46. Ndoricimpa A. Tax reforms, civil conflicts and tax revenue performance in Burundi. *Scientific African*. 2021. Vol. 13. P. e00927. URL: <https://doi.org/10.1016/j.sciaf.2021.e00927> (date of access: 18.11.2024).

47. Orgeira Pillai N., van den Boogaard V., Prichard W. The Politics of Taxation and Tax Reform in Times of Crisis: Covid-19 and Attitudes towards Taxation in Sierra Leone. *The Journal of Development Studies*. 2023. P. 1–21. URL: <https://doi.org/10.1080/00220388.2023.2255717> (date of access: 18.11.2024).

48. Tax administration: digital resilience in the COVID-19 environment. *Organization for Economic Cooperation and Development*. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2021/04/tax-administration-digital-resilience-in-the-covid-19-environment_26ae8570/2f3cf2fb-en.pdf (date of access: 18.11.2024).

49. Tax authority or taxation authority definition. *LexisNexis*. URL: <https://www.lexisnexis.co.uk/legal/glossary/tax-authority-or-taxation-authority> (date of access: 17.11.2024).

50. Tax revenue mobilization in conflict-affected developing countries / V. van den Boogaard et al. *Journal of international development*. 2018. Vol. 30,

no. 2. P. 345–364. URL: <https://doi.org/10.1002/jid.3352> (date of access: 17.11.2024).

51. The economic crisis during the COVID-19 pandemic has a negative effect on tax compliance: Results from a scenario study in Austria / A. Julian Hartmann et al. *Journal of Economic Psychology*. 2022. P. 102572. URL: <https://doi.org/10.1016/j.joep.2022.102572> (date of access: 18.11.2024).

52. Torregrosa-Hetland S., Sabaté O. Income tax progressivity and inflation during the world wars. *European review of economic history*. 2021. Vol. 26, no. 3. P. 311–339. URL: <https://doi.org/10.1093/ereh/heab020> (date of access: 17.11.2024).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Державні податкові інспекції станом на 01.01.2024

